

Àmbit social i criminològic

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

 Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

(Ajuts a la investigació, 2005)

Anàlisi de la integració social dels menors desinternats del Centre Educatiu *Oriol Badia*

Autores

Roser Galimany
Alba Manobens
Laura Quiroga

Any 2007

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

(Ajuts a la investigació, 2005)

**Anàlisi de la integració
social dels menors
desinternats del Centre
Educatiu *Oriol Badia***

Autores

Roser Galimany

Alba Manobens

Laura Quiroga

Any 2007

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avis legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així, doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

Índex

Índex	3
1. Introducció.....	5
2. Context del centre	7
2.1. Ubicació	7
2.2. Marc legal actual.....	8
2.3. Funcionament general del centre i objectius.....	8
2.4. Menors i/o joves atesos	14
3. Objectius i Metodologia de l'estudi	18
3.1. Objectius.....	18
3.2. Metodologia	18
3.2.1. Població i mostra.....	18
3.2.2. Àmbits d'estudi.....	20
3.2.3. Treball de camp.....	27
3.2.4. Nivells d'integració	28
3.2.5. Dades sociodemogràfiques dels enquestats.....	31
4. Anàlisi de dades i interpretació dels resultats.....	33
4.1. Nivells d'integració i perfils tipus	33
4.2. Anàlisi de freqüències.....	36
4.2.1. Aspectes sociolaborals.....	36
4.2.2. Aspectes socioeconòmics	41
4.2.3. Consum de substàncies addictives	42
4.2.4. Hàbits de salut, higiene i convivència a la llar	45
4.2.5. Contacte amb la Justícia després del desinternament.....	47

4.2.6. Formació no reglada	48
4.2.7. Relacions socials i de convivència	49
4.2.8. Perfil sociodemogràfic dels enquestats	53
4.3. Nivells d'integració i relacions d'associació	55
4.4. Distribució percentual dels nivells d'integració social, per ítems.....	63
5. Conclusions.....	69
6. Annex.....	75
7.- BIBLIOGRAFIA	82

1. Introducció

Aquest treball d'investigació neix fruit de les inquietuds de tres professionals del C.E. Oriol Badia interessades en conèixer el resultat de la tasca diària que es duu a terme amb els menors que estan complint mesures d'internament.

En aquest sentit l'objectiu principal és la recerca del nivell d'integració social assolit per aquells nois que han passat pel nostre centre durant un període concret: des de l'agost de 1992 fins al juny de l'any 2004.

Prèviament al nostre estudi ja existia una investigació elaborada per antics companys, els quals precisament van analitzar la mateixa situació uns anys abans.¹

Així doncs, amb aquest estudi ens plantejem poder analitzar i constatar quin nivell d'arrelament social han anat aconseguint els nois ingressats, tot en funció dels àmbits treballats durant el seu procés d'internament al nostre centre.

A diferència de l'anterior estudi esmentat, en l'actual projecte d'investigació ens trobem amb l'aplicació de la nova llei del menor 5/2000 de 12 de gener reguladora de la responsabilitat penal dels menors.² En aquest sentit es pot evidenciar que el volum d'interns durant aquests anys ha anat en augment, passant d'una mitjana d'ingressos del 75,41% l'any 1993 a una mitjana del 98% l'any 2003.

També a nivell de població s'ha produït un augment significatiu dels menors estrangers atesos. En el nostre centre notem un increment de població immigrant als voltants de l'any 2000. Fins llavors tota la població atesa provenia majoritàriament de Catalunya i d'altres CC.AA. De manera que l'any 2003 hi havia un 4,41% d'africans (de la zona del Magrib), un 1,96% dels menors provenien d'Europa de l'Est i un 0,49% de Sudamèrica.

---

1 Pérez, Àngels i Escofet, Josep, 1994

2 Modificada per la Llei Orgànica 8/2006, de 4 de desembre.

Per a la realització d'aquest estudi hem comptat amb la col·laboració del Departament de Justícia i amb el suport i assessorament, en la part metodològica, del Sr. Lluís Sáez Giol, sociòleg i professor d'universitat.

Pel que fa al treball de camp, hem comptat amb la intervenció de dues estudiants de pedagogia i educació social respectivament. Ha estat aquesta part la més costosa a nivell de temps i dedicació, ja que han estat moltes les dificultats amb les que ens hem trobat.

2. Context del centre

2.1. Ubicació

El Centre Educatiu Oriol Badia, també anomenat Can Cúgols, està situat al carrer Mas Moió, número 12, del municipi de Guardiola de Font-rubí, a la Comarca de l'Alt Penedès, en un indret força aïllat de tot nucli urbà.

La casa és una masia on s'hi han efectuat reformes. Té una parcel·la de terreny al voltant que permet tenir una certa independència i llibertat d'acció. Es viu en contacte constant amb la natura i allunyats del medi d'origen urbà, fet que suposa per als menors una composició de lloc diferent de la ciutat i del medi que els hi és propi. La casa, tot i no ser massa gran, té cabuda per un màxim de 14 nois, tot i que l'ocupació no pot sobrepassar els 12 nois, si es pretén garantir el desenvolupament d'una intervenció educativa adequada. Tot això permet crear un centre reduït basat en la convivència en un únic grup educatiu i en el tractament individualitzat.

Un aspecte avantatjós respecte a la situació geogràfica del centre és la supressió dels estímuls negatius que portaven al menor a una vida dissocial, mentre es prepara per a fer-hi front. Per altra banda els 12 quilòmetres de distància del nucli urbà de comunicacions més pròxim (Vilafranca del Penedès) actua com a distància dissuasòria d'escapolides, en alguns casos i com a espai de resolució de conflictes que eviten el que en un altre entorn acabaria en la fugida del menor.

Aquesta distància positiva, és a la vegada un desavantatge pel que fa a desplaçaments, tant de professionals com dels propis interns, sobretot pels que gaudeixen d'un règim més obert i participen d'activitats lúdiques, formatives i/o laborals fora del centre. Així com també per les possibles visites i/o contactes de les famílies dels nois.

Un altre desavantatge que pot esdevenir important en alguns casos és l'aïllament del centre en cas de necessitar ajut extern. Aquest aspecte s'ha de

contrarestar amb una dotació de personal suficient, i ben coordinada, que pugui fer front a la majoria de situacions conflictives.

Així doncs, tant l'allunyament el qual hem fet esment, com l'estructura de la casa condiciona el tipus de menor que podem atendre.

2.2. Marc legal actual

Lleis i reglaments d'obligat compliment

L'actuació educativa del centre està regulada per una Llei d'àmbit estatal: La Llei orgànica 5/2000, del 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, i per una altra d'àmbit autonòmic: La Llei 27/2001, de 31 de desembre, de Justícia Juvenil, d'aplicació al territori de Catalunya.

L'article 28 de la Llei 27/2001, de 31 de desembre de Justícia Juvenil, preveu que cada centre pot establir normes específiques que regulin, en el marc de la normativa de funcionament dels centres, l'activitat diària i la convivència.

L'article 3 de la Circular 1/2005, de la Direcció General de Justícia Juvenil, sobre disposicions comunes dels centres educatius estableix que cada centre, propi o col·laborador, haurà d'establir les normes específiques que regulin l'activitat i la convivència diària.

2.3. Funcionament general del centre i objectius

La dinàmica i funcionament del centre es fonamenta i es regula per la Normativa de funcionament intern, aprovada per la Direcció General de Justícia Juvenil, que parteix dels principis rectoris i criteris de la Llei 27/2001 i constitueix el document referent, de caràcter general i vinculant a tots els centres, per fonamentar el Projecte Educatiu.

Les línies socioeducatives es tenen presents en el disseny del model teòric-tècnic i organitzatiu del centre, en tant que predeterminen l'orientació dels principis de la Llei.

El CE Oriol Badia disposa d'una normativa pròpia que regula aspectes organitzatius, aspectes normatius (normativa bàsica de convivència, normes generals d'ús de les instal·lacions, normes per formular peticions i queixes, etc.) i aspectes disciplinaris (tipus de faltes i sancions, forma de recórrer contra les sancions, ús dels mitjans especials de contenció, etc.).

D'altra banda, el mapa de centres és el document d'ús intern de la Direcció General de Justícia Juvenil, en base al qual es defineix un encàrrec concret per a cada centre de cara a organitzar els recursos per donar compliment a la funció que té l'Administració respecte l'execució de les diferents modalitats de mesures d'internament regulades a la Llei.

En aquest sentit, el centre rep un encàrrec específic predeterminat per dur a terme l'execució de les mesures d'internament en una o més modalitats, segons el tipus de règim.

L'encàrrec genèric i comú a tots els centres és la integració i la reinserció social dels menors i els joves sentenciats a mesures d'internament, com a finalitat última de l'actuació educativa institucional i la custòdia de tots els menors i els joves internats amb mesures cautelars o definitives, tal i com s'especifica a l'article 15 de la Llei 27/2001, sobre la finalitat de l'activitat dels centres.

Pel que fa a l'encàrrec específic del CE Oriol Badia, es concreta en:

- Dissenyar i dur a terme l'actuació educativa institucional per a menors i joves que compleixen mesures fermes i cautelars d'internament en règim semiobert i obert.

- Fer l'assessorament tècnic adreçat a la instància judicial d'aquells casos que hagin ingressat amb una mesura cautelar d'internament.

- Dissenyar i desenvolupar el programa de tractament individualitzat per als menors i joves amb mesures fermes i el model individualitzat d'intervenció dels nois ingressats amb mesures cautelars i dur a terme el projecte educatiu individualitzat en funció de les característiques personals de cada menor o jove.

Explicitada ja quina és la normativa de funcionament del centre, partim de dues premisses: d'una banda el subjecte com a individu i per l'altra la seva relació amb l'entorn.

Entenem que els objectius a treballar amb el subjecte van encaminats en una única direcció: assegurar la correcta integració social del menor a la societat. Aquest objectiu ambiciós neix de les mancances existents entre els nois que arriben al centre poc integrats al seu entorn. Així que pensem que ha de ser ell mateix qui basant-se en el respecte cap els altres i la seva pròpia persona triï el tipus de vida que ha de seguir quan s'hagi desinternat.

Per tal que això esdevingui una realitat la nostra tasca diària al centre es tradueix en una sèrie de fites concretes a assolir per part dels nois.

Per començar que el menor adquireixi consciència de la pròpia condició d'individu, de la seva situació real actual i de les seves perspectives de futur. En aquest sentit els professionals del centre desenvolupem una tasca de confrontació amb la seva problemàtica específica, tant pel que fa a l'àmbit social (situació familiar, possibilitats laborals, etc.), com personal (hàbits antisocials, possibles trastorns psicològics, etc.)

Tot seguit un altre dels objectius específics és transmetre a aquest menor l'ajut que el propi centre li pot oferir per tal de garantir-li un òptim desenvolupament personal i social, malgrat que el context en el que viu sigui desfavorable.

D'altra banda creiem que és oportú presentar-li el centre com a marc de referència en el qual es pugui sentir segur i pugui superar la debilitat personal, millorant l'autoimatge però també a la vegada exigir-li que progressivament vagi adquirint responsabilitats, sense oblidar que en la mesura que sigui possible també li ompli la necessitat afectiva.

Aquests objectius no es veurien complerts si no es donessin al menor una sèrie de pautes de conducta. Aquestes en un principi li són imposades a l'hora que a poc a poc les haurà d'anar interioritzant per acabar fent-se-les seves.

El fet que el centre és de règim semiobert i obert ens possibilita poder dotar al menor o jove d'elements vàlids per tal que aquest aprengui a moure's pel seu

entorn més immediat. És a dir, potenciem que aquest pugui gaudir de sortides per tal d'afavorir la seva futura reinserció social i laboral.

Com dèiem a l'iniciar aquest punt, creiem que també és important garantir el procés de socialització del menor en el seu medi. Això vol dir que cal aconseguir que aquest accepti la societat i a la vegada que aquesta l'accepti a ell.

Tot això és possible emmarcat en el dia a dia del propi centre i de les activitats que li donen contingut. Així cada activitat pertany a una àrea en concret i aquestes sempre són executades pels mateixos educadors i/o mestres de taller.

Les activitats que es duen a terme al centre s'emmarquen en el següent horari:

Taula 1: Horaris de dilluns a dijous

Horaris	De dilluns a dijous
08:00 - 08:30	Despertar, llevar-se i higiene personal
08:30 - 09:00	Esmorzar
09:00 - 09:30	Neteja de la casa i les habitacions
09:30 - 11:15	Activitats formatives (escola / taller de jardineria)
11:15 - 11:30	Descans
11:30 - 12:30	Activitats formatives (continuació)
12:30 - 13:30	DI i Dc (dutxes i Programa de Competències); Dm i Dj (dutxes i lleure)
13:30 - 14:15	Dinar
14:15 - 15:05	Lleure
15:05 - 16:15	Activitats formatives (escola / taller de fusteria)
16:15 - 16:30	Descans
16:30 - 17:30	Activitats formatives (continuació)
17:30 - 18:00	Lleure
18:00 - 18:30	Berenar
18:30 - 20:15	Activitats de retarda (complement formatiu, esport, assemblea, tallers diversos...)
20:15 - 20:45	Dutxes i lleure
20:45 - 21:15	Sopar
21:15 - 23:45	Temps lliure
23:45 - 00:00	Complement alimentari i higiene personal
00:00	Dormir

Taula 2: Horari de divendres

Horaris	Divendres
08:00 - 08:30	Despertar, llevar-se i higiene personal
08:30 - 09:00	Esmorzar
09:00 - 09:30	Neteja de la casa i les habitacions
09:30 - 10:00	Distribució de menjar als animals de la granja
10:00 - 12:00	Activitat esportiva externa al centre
12:00 - 13:30	Tornada al centre i dutxes
13:30 - 14:15	Dinar
14:15 - 15:00	Lleure
15:00 - 16:00	Neteja general de la casa i les habitacions
16:00	Sortida d'alguns nois de cap de setmana
16:00 - 17:00	Tertúlia amb la psicòloga
17:00 - 18:00	Lleure
18:00 - 18:30	Berenar
18:30 - 20:45	Activitats de lleure de lliure elecció
20:45 - 21:15	Sopar
21:15 - 23:45	Temps lliure
23:45 - 00:00	Complement alimentari i higiene personal
00:00	Dormir

Taula 3: Horaris de dissabtes, diumenges i festius

Horaris	Dissabtes, diumenges i festius
09:00 - 09:30	Despertar, llevar-se i higiene personal
09:30 - 10:00	Esmorzar
10:00 - 10:30	Neteja de la casa i les habitacions
10:30 - 11:00	Distribució de menjar als animals de la granja
11:00 - 13:30	Activitats recreatives, lúdiques, esportives o culturals (dutxes)
13:30 - 14:15	Dinar
14:15 - 16:00	Lleure
16:00 - 18:00	Continuació activitats
18:00 - 18:30	Berenar
18:30 - 20:00	Continuació activitats
20:00	Retorn dels nois que han sortit de permís
20:00 - 20:45	Dutxes i lleure
20:45 - 21:15	Sopar
21:15 - 23:45	Temps lliure
23:45 - 00:00	Complement alimentari i higiene personal
00:00	Dormir

D'aquest horari despleguem dues línies educatives d'intervenció: una grupal que fa referència a totes aquelles activitats formatives i de vida quotidiana (que consten a l'horari) i d'una altra banda una més individual centrada en les tutories, assistència psicològica, mèdica i tasques de reforç en l'entorn familiar.

L'equip educatiu del centre està format per:

- 1 director
- 1 subdirector
- 13 educadors (3 de matí, 3 de tarda, 1 de tarda-vespre, 4 de nit i 2 de cap de setmana)
- 1 assistent social
- 1 metge (1 dia a la setmana)
- 1 psicòleg (a mitja jornada)
- 1 mestra (d'ensenyament)
- 1 mestre de taller
- 1 governant
- 1 cuinera
- 1 xofer
- 1 auxiliar administratiu
- 1 administrador (a temps parcial)

Durant els torns de treball hi ha un educador que assumeix la responsabilitat de l'activitat i pot rebre suport, en cas necessari, per un altre educador del torn. El darrer educador és qui desenvolupa les funcions de coordinador, el qual no porta cap activitat concreta però està pendent prioritàriament dels menors que presenten una conducta no adient a les activitats i així pot separar-lo del grup abans que alteri la resta de companys que responen positivament.

Així mateix d'un total de 13 educadors, n'hi ha quatre que desenvolupen les funcions de la tutoria, als quals se'ls hi atribueixen els menors en el moment del seu internament i sempre en base a les necessitats educatives que presenta cada noi.

2.4. Menors i/o joves atesos

El centre té una capacitat màxima de 14 places, però cal tenir present que per garantir una intervenció educativa adequada i a causa de les reduïdes dimensions de la casa el número d'interns no hauria de sobrepassar els 12.

Poden ser menors i joves amb edats compreses entre els 14 i 21 anys del sexe masculí.

Els menors que ingressen en el nostre centre segueixen la següent trajectòria:

Per ordre judicial, el menor ingressa al C.E. Els Til·lers on es fa una valoració global del cas i una orientació sobre possible derivació³.

Un cop ingressat el menor s'inicia un període d'observació durant el qual s'elaborarà el seu projecte educatiu individual (PEI), un document d'ús intern elaborat per l'equip educatiu i que és l'eina amb la qual es centrarà la intervenció en el dia a dia amb el noi.

Durant l'estada del menor al centre es treballa en coordinació amb la família, ja que entenem que aquesta serà la referent més immediata després de l'internament. Al llarg de la seva estada al centre es treballarà amb el noi la reprovació i la responsabilització d'aquest davant dels fets delictius.

Finalment, un mes abans del desinternament, es fa la darrera valoració global del cas fent un traspàs exhaustiu al delegat o educador de medi obert de referència per tal de dur a terme una mateixa línia educativa, coherent amb el seu procés.

Així mateix, també cal fer esment a un seguit de requisits (establerts en el PEC, Projecte Educatiu del Centre) que considerem indispensables davant l'ingrés del menor. Requisits com:

-L'edat: es fa necessària una certa homogeneïtzació de la mateixa respecte a les característiques del grup, per un criteri simple de procés evolutiu. Cal posar

---

³ Des de l'any 2007, els menors es deriven des del C.E. Can LLupià.

atenció en la importància de les petites diferències d'edat en la pubertat i adolescència i que el centre només disposa d'un únic grup educatiu.

-Acceptació de l'internament: és imprescindible que es doni una mínima acceptació de la mesura per part del noi, del contrari, la inexistència de contenció arquitectònica i els freqüents contactes amb l'exterior actuen ràpidament de catalitzadors d'escapolides i no retorns al centre.

-Salut mental: l'existència en un noi d'una patologia de personalitat de certa consideració, o la coincidència en el grup de diversos menors amb problemàtiques mentals severes impossibilita o dificulta l'abordatge dels mateixos. En tot cas el nivell de patologia existent ha de permetre la convivència cordial entre el grup de joves. Normalment els nois amb problemes de salut mental requereixen de molta més atenció, cosa que fa que la resta del grup hagi de quedar més desatès.

-Possibilitat d'establir relacions afectives amb els altres: cal que el noi susceptible d'ingressar tingui la mínima capacitat d'establir vincles i lligams de caire afectiu, de companyonia, solidaritat, de certa empatia... Vincles que d'altra banda establirà no tan sols amb els respectius companys, sinó també amb les figures referencials i, fins i tot, identificatives que representen els corresponents professionals membres de l'equip educatiu.

Això també ha de fer factible una vinculació responsable vers al seu compromís d'implicació en el seu projecte educatiu individual.

-Nivell d'agressivitat o violència i/o comissió de conductes transgressores: seran subjectes susceptibles de ser tractats sota aquest projecte educatiu, aquells que siguin capaços de portar una convivència mínimament pacífica donat entre d'altres aspectes les limitacions que són pròpies per la mateixa estructura física del centre (esmentada en altres apartats). També perquè els nois tenen accés a quasi bé totes les dependències, a les eines dels respectius tallers (fusteria, granja i jardineria), estris de cuina, etc, fet que suposa un seriós risc per a tothom.

Serà difícil de sostenir menors amb un alt índex de comissió de conductes transgressores, que posin en perill la seguretat d'ells, la dels companys o adults que hi treballen.

-Possible addició a drogues i nivell de dependència: si bé per diferents raons no podem atendre menors amb elevats nivells de dependència, sí podem oferir un suport i un tractament educatiu encaminat vers la informació i la prevenció.

-Possibilitat de contactes periòdics amb familiars o famílies substitutòries: la impossibilitat de mantenir el contacte amb la família pel fet que aquestes visquin molt lluny, tant per part del noi com dels professionals del centre implica moltes dificultats a l'hora de comptar amb la família en el procés evolutiu del noi així com en el moment de preparació del desinternament, desavantatges en quant a les sortides de cap de setmana respecte als companys... Per tant, s'hauria de procurar que els menors i els professionals tinguessin fàcil accés i comunicació amb les famílies.

-Estat físic: el menor ha de gaudir d'un estat físic que li permeti la vida en el medi rural i el seguiment de les activitats que es realitzin al centre (dificultat en els accessos, limitacions físiques de l'arquitectura de les instal·lacions, el contacte diari amb animals, pols, plantes...).

-Composició del grup de nois al centre: s'haurà de contemplar i estudiar com i en què pot afectar un nou ingrés en la composició del grup. Es pretén sempre un clima de convivència propi dels petits grups, la qual cosa implica tenir molt en compte en cada moment les característiques de la dinàmica relacional (relacions duals, subgrups, dependències, lideratges, motivacions per estats evolutius...) i que l'ingrés d'un nou membre sol provocar canvis en aquesta dinàmica.

-Temporalitat de la mesura d'internament: la temporalitat ha de ser tal que permeti un abordatge educatiu amb un mínim de possibilitats; entre 6 mesos i un any es considera un interval força acceptable, tot i que dependrà de la situació personal del menor i dels seus processos evolutius i maduratius.

-Per garantir un ingrés amb les millors condicions possibles, cal que es faci una bona coordinació entre el centre d'on prové el noi i el nostre centre.

Sempre que sigui possible o el cas ho calgui, és aconsellable haver entrevistat al menor prèviament abans de l'ingrés, tant per recollir informació directa com per clarificar al menor les expectatives del propi internament.

3. Objectius i Metodologia de l'estudi

3.1. Objectius

Aquest estudi es planteja aconseguir l'assoliment dels següents objectius:

1.- Essencialment constatar de quina manera responen al seu medi social els menors desinternats del Centre Educatiu Oriol Badia, després d'haver passat, com a mínim, sis mesos internats al centre.

2.- Fent un recull de les dades inicials (personals, familiars, socials...) dels subjectes durant el seu internament, analitzarem les possibles relacions entre aquestes i el grau d'integració al seu entorn social.

3.- Incidir de manera constructiva en el Projecte Educatiu del Centre, a partir de les dades extretes, tot tenint present l'evolució que s'ha produït en la societat. D'altra banda s'utilitzaran els resultats per fer una comparació respecte a l'anterior estudi, en aquells aspectes qualitativament més significatius.

3.2. Metodologia

La metodologia emprada en aquesta recerca ha estat una metodologia quantitativa, en haver-se triat com a tècnica de recollida de dades la realització d'un qüestionari amb una majoria de preguntes de resposta estructurada. Com a tècniques d'anàlisi de dades, s'han emprat l'anàlisi de freqüències i l'anàlisi de taules de contingència.

3.2.1. Població i mostra

Els subjectes d'estudi seran tots aquells menors desinternats des de l'agost de 1992 fins al juny de 2004 i que com a mínim hagin estat sis mesos internats al centre, ja que és el temps imprescindible per treballar els objectius bàsics del seu Projecte Educatiu Individual (PEI).

La raó que explica la selecció d'aquest interval de dates és el següent: l'agost de 1992 és el mes posterior a la data final de l'estudi anterior, i el juny de 2004 garanteix que hagin passat sis mesos des del seu desinternament, temps que

considerem necessari per a què el menor prengui distància de les vivències al centre i disposi de temps suficient per integrar-se al seu medi social.

Després de fer el buidat de totes les dades i tenint com a premissa aquestes variables, comptàvem pel seu estudi amb una població total de 99 joves a qui havíem de realitzar l'enquesta.

Ara bé, d'aquests 99 subjectes, podem dir que:

- ✓ 4 joves han mort per causes diverses: dos per sobredosis, un per suïcidi i un per accident de trànsit.
- ✓ 13 joves no localitzats
- ✓ 3 joves localitzats però no entrevistats. 1 complint condemna en una presó francesa i 2 joves que estan complint condemna al C.P. Ponent i per qüestions burocràtiques ha estat impossible comunicar-se amb ells.
- ✓ 3 joves que es trobaven en mòduls d'aïllament al C.P. de Tarragona, i al C.P. de Joves

De manera que l'univers poblacional definitiu de referència quedaria reduït a 95 subjectes, dels quals s'ha pogut enquestar a un total de 76. D'aquesta manera, aquests 76 subjectes enquestats constitueixen la mostra a partir de la qual s'ha treballat aquest estudi. Val a dir, també, que en 14 d'aquests casos s'ha fet l'entrevista a la família, i en 4 al seu Delegat d'Assistència al Menor.

Tot i que inicialment la voluntat de l'equip investigador ha estat treballar amb l'univers poblacional sencer, les circumstàncies han fet que només una mostra d'aquest hagi estat suficientment accessible. En principi, si es considerés aquesta mostra de 76 subjectes com a mostra aleatòria, l'error mostral se situaria en un +/-2,57%.

Tanmateix, de la casuística dels subjectes que queden fora de la mostra, hi ha 6 casos que són significatius, i que respondrien a un escenari d'integració social desfavorable (presumible en tant i en quant han acabat reclosos en diferents centres penitenciaris). Pel que fa als altres 13 casos, es tracta d'un

problema de localització, que no pressuposa cap significativitat de la circumstància, en no poder atribuir-la a cap situació objectiva de l'enquestable.

En qualsevol cas, la falta d'informació sobre aquests casos perduts, no ens permet extreure conclusions fermes sobre una hipotètica significació de la no-resposta (més enllà dels 6 casos referits al principi), i per tant ens remet de bell nou a la consideració de la mostra treballada com a única eina vàlida quant a representativitat del col·lectiu estudiat, per bé que calgui deixar constància d'indicis d'una certa filtració d'aquesta mostra, en no figurar els subjectes que tindrien un historial present i una trajectòria menys integrats.

3.2.2. Àmbits d'estudi

En l'estudi s'ha partit dels següents indicadors per mesurar i interpretar el grau d'integració social dels joves als quals adrecem l'estudi:

- ✓ Àmbit laboral
- ✓ Àmbit econòmic
- ✓ Àmbit de salut
- ✓ Àmbit emocional-relacional
- ✓ Àmbit social

Concretament l'àmbit escolar que seria important en altres poblacions, donades les característiques d'aquesta, no el considerem representatiu.

Dins d'aquests 5 àmbits d'estudi mesurarem 16 ítems. Cada ítem està categoritzat de tal manera que les respostes es podran incloure en una de les quatre categories d'integració social que hem establert:

- ✓ Integració social molt acceptable
- ✓ Integració social acceptable
- ✓ Integració social regular
- ✓ Integració social desfavorable

Serà el conjunt d'aquests 16 ítems els que ens donaran el grau d'integració dels menors als qui hem realitzat aquest estudi. Només tindrem en compte els ítems de forma aïllada per fer possibles matitzacions a les conclusions.

Els àmbits contemplats són els següents:

*Àmbit laboral

Considerem que és un indicador força representatiu per valorar el nivell d'integració que ha fet el subjecte. Així doncs tenim presents els següents ítems, amb la seva corresponent tipologia de respostes:

1.- En relació amb la feina

1. Trobo feina amb facilitat (en -1 mes) i estable (durada + 6 mesos)
2. Trobo feina amb facilitat (en -1 mes) però canvio sovint (durada – 6 mesos)
3. Em costa trobar feina (+ d'1 mes) però és estable (durada + 6 mesos)
4. Em costa trobar feina (+ d'1 mes) i poc estable (durada – 6 mesos)

Aquells subjectes que trobin feina amb facilitat i siguin capaços de conservar-la de forma estable considerem que han assolit un índex d'integració molt acceptable. Contràriament, aquells subjectes que els hi costa molt trobar feina i si la troben, els hi dura molt poc, presentarien un índex d'integració social desfavorable.

3.- A la feina...

Taula 4: A la feina

	Sempre	Sovint	A vegades	Mai
1. Ets puntual				
2. Et portes bé amb el teu cap				
3. Et portes bé amb els companys				
4. T'han cridat l'atenció per com fas la feina				
5. T'han felicitat alguna vegada per la feina				
6. Has faltat alguna vegada a la feina				

Prenem com a indicador d'una integració social molt acceptable aquells individus que sempre són puntuals a la feina, tenen bona relació amb el seu cap i els companys, mai els han cridat l'atenció i acostumen a felicitar-los per la feina feta, així com mai han faltat a la feina sense causa justificada. Per contra, aquells subjectes que acostumen a ser impuntuals, establir relacions conflictives amb els companys i superiors, no es veuen reconeguts per la feina realitzada i presenten un alt índex d'absentisme laboral, són considerats individus amb una integració social desfavorable.

*Àmbit econòmic

La font d'ingressos econòmics del jove és un altre dels indicadors il·lustratius per avaluar el nivell d'integració social.

6.- Com obtens bàsicament els diners per les teves despeses?

1. Del meu sou, pensió per problemes de salut o atur
2. De la família i d'ajuts administratius
3. Dels amics
4. D'activitats socialment no reconegudes

7.- En què gastes els diners a la setmana?

1. En alimentació
2. Transport
3. Llibres, revistes i diaris
4. Bar, pub, discoteca
5. Cinema, teatre, concerts
6. Tabac
7. Vídeos, DVD, CD

8. Videojocs
9. Roba
10. Sales de joc
11. Alcohol
12. Tòxics

Consideraríem una integració social molt acceptable aquells nois que els seus recursos econòmics provenen del seu propi sou, pensió per invalidesa o atur. A la vegada que els gasta en articles de primera necessitat però que no són vitals: llibres, cinema, teatre o cursos de formació. Per contra pensem que una integració social desfavorable és aquella que respon al perfil d'un jove que aconsegueix els diners en activitats socialment no reconegudes i que inverteix aquests diners en tòxics i sales de jocs.

* Àmbit de salut

En aquest cas, la població amb la que treballem és sovint d'alt risc, ja que presenten en la majoria dels casos antecedents de consums. Hi ha també una manca d'hàbits de salut i higiene important. Així doncs els ítems valorats en aquest cas són els següents:

8.- Cada quan fumes tabac?

1. No fumo
2. Fumador habitual (1 paquet al dia)
3. Fumador habitual alt (+ d'1 paquet al dia)
4. Fumador habitual molt alt (+ de 2 paquets al dia)

9.- Freqüència de consum d'alcohol

1. No consumeixo
2. Consumidor diari baix

3. Consumidor de cap de setmana
4. Consumidor diari alt

Taula 5: Consum de tòxics

	Mai	Habitual	Només al cap de setmana	Alguna vegada
1. No consumeixo				
2. Haixix				
3. Pastilles				
4. Cocaïna				
5. Al·lucinògens (tripis)				
6. Heroïna				
7. Èxtasis				
8. Altres				

Per tal que es doni una integració social molt acceptable pensem que el jove hauria de tenir un nivell de vida molt saludable en el sentit que no hauria de fumar ni consumir alcohol ni tòxics. Una integració desfavorable seria la que presentarien aquells subjectes consumidors de forma habitual de tabac, alcohol i tòxics.

11.- Tens per costum:

1. Menjar 3 cops al dia (esmorzar, dinar i sopar)
2. Dutxar-te més de 2 cops a la setmana
3. Rentar-te les dents cada dia
4. Utilitzar roba adequada per treballar
5. Dormir normalment entre 6 i 8 hores al dia
6. Col·laborar en les feines de casa
  - +1 Fer el llit
  - +2 Rentar els plats
  - +3 Anar a comprar

Relacionat també amb els ítems anteriors considerem que tenir uns molt bons hàbits de vida quotidiana adquirits (alimentaris, d'higiene etc.) suposen un nivell d'integració social molt acceptable. En cas contrari la manca d'hàbits suposaria un nivell d'integració social desfavorable.

*Àmbit emocional-relacional

El fet de mantenir relacions amb els familiars i grup d'iguals satisfactòries, estables i normalitzades contribueix a una integració social molt acceptable, així prenem com a ítems més representatius:

20.- Amb qui vius en l'actualitat i com va la relació?

1. Família
2. Parella
3. Amics
4. Sol

21.- Tens amics? Com et portes amb ells?

No presentar dificultats de convivència dins l'entorn familiar i establir vincles afectius positius, suposa una integració social molt acceptable. D'altra banda, quan el subjecte presenti un nivell de conflictivitat considerable amb aquells qui viu o es relaciona, entenem que el seu nivell d'integració social és desfavorable.

*Àmbit social

Pel que fa a aquest àmbit hem recollit com a significatives aquests dos ítems:

15.- Has tingut algun contacte amb la justícia després d'Oriol Badia?

1. Mai
2. Amonestació
3. Internament

4. Causes pendents de judici

5. Llibertat Vigilada

6. Presó

17.- En el teu temps lliure, participes o has participat en alguna associació, club esportiu, casal o entitat?

1. Habitualment

2. Esporàdicament

3. No

És important per tal de parlar d'una integració social molt acceptable que el subjecte no hagi tingut després del desinternament cap altre contacte amb la justícia. Valorem com a positiva la participació d'aquest en algun tipus d'associació prosocial. Cas contrari aquells individus que tinguin alguna causa pendent de judici o bé estiguin complint una condemna en un Centre Penitenciari presentarien, atenent a les seves característiques i circumstàncies personals, un nivell d'integració social desfavorable.

Tenint en compte les dades dels menors (personals, socials, familiars, etc.), la seva evolució-implicació en l'internament i la situació en la que es troben quan es desinternen, cerquem i expliquem possibles relacions entre aquests aspectes i el grau d'integració al seu medi.

Algunes de les qüestions a les que fem referència a l'enquesta, estan relacionades amb els hàbits, el procés d'aprenentatge i les informacions rebudes des del propi centre. Dades que utilitzarem per detectar possibles aspectes que ens ajudin a aprofundir en el nostre Projecte Educatiu del Centre (PEC).

En darrer lloc també recollim les opinions mostrades pels joves enquestats respecte al seu internament. Unes dades que poden ser força objectives donada la distància en el temps del compliment de la mesura. De la mateixa manera que apuntàvem com a vàlides les dades extretes de la vida quotidiana

del centre, pensem que les valoracions dels menors també podran ser d'utilitat a l'hora de revisar el PEC.

3.2.3. Treball de camp

La recollida de dades dels menors que componen la població objecte de ser enquestada ha estat una de les fases del present estudi més complicada, donades les dificultats en la localització dels joves, així com la manca de rigorositat dels mateixos.

Per tot plegat ha estat necessari contactar amb els serveis socials i familiars de primera i segona línia. La recerca d'alguns joves que configuren la mostra va ser infructuosa, per la qual cosa vam haver de recórrer a la base de dades dels Centres Penitenciaris del Departament de Justícia i així localitzar a aquells subjectes que es trobaven complint condemna en centres penitenciaris i dels quals n'havíem perdut la pista.

Ara bé, la gran dificultat del projecte d'investigació ha estat, sens dubte, el poder procedir a l'enquesta. En aquest sentit, les entrevistadores s'encarregaven de realitzar-les havent citat amb anterioritat al menor.

Si bé inicialment es concretava aquesta trobada en un espai públic prèviament acordat amb ells, vàrem constatar que els resultats pel que fa a l'assistència eren decebedors. De manera que va ser necessari fer un canvi d'estratègia per tal de contactar amb ells, i així vam decidir que les futures entrevistes es farien en el mateix entorn del menor i més concretament al seu domicili.

Amb aquesta reformulació en el plantejament i canvi de procediment, vam aconseguir poder conèixer la realitat d'alguns dels menors. En algun dels casos no vam tenir tant èxit i tampoc no el vam poder localitzar a casa seva. En canvi, sí que vam obtenir resposta d'alguns dels familiars, alternativa que ha estat molt enriquidora pel contingut del projecte, ja que ens ha ampliat la informació que nosaltres sol·licitàvem.

Malgrat això, el cert és que el procés de consulta de la base de dades dels centres penitenciaris i l'accés als mateixos per tal de procedir a la realització de

l'enquesta han suposat un endarreriment significatiu pel que fa al calendari previst per a l'estudi.

3.2.4. Nivells d'integració

Els diferents nivells d'integració, i la seva correlació amb posicions de respostes de cada ítem, s'expliciten a continuació:

Integració social molt acceptable

1. Troba feina amb facilitat i estable
2. Sempre és puntual a la feina
3. Té bona relació amb el seu cap i els seus companys de feina
4. Mai li han cridat l'atenció per com fa la seva feina
5. Sempre queden contents amb la feina que fa
6. Mai ha faltat a la feina sense causa justificada
7. Aconsegueix els diners del seu propi sou o pensió per salut o atur
8. Gasta els diners en llibres, cinema, concerts, cursos de formació
9. No fuma
10. No consumeix alcohol
11. No és consumidor de tòxics
12. Molt bons hàbits de vida quotidiana
13. Cap mesura judicial (sense cap altre contacte amb la justícia)
14. Habitualment participa en alguna associació prosocial (esportiva, casal...)
15. Relació amb qui conviu molt bona
16. Es porta bé amb tots els seus amics

Integració social acceptable

1. Troba feina amb facilitat, però inestable.
2. Sovint és puntual a la feina
3. Sovint té bona relació amb el seu cap i companys de feina
4. Esporàdicament li han cridat l'atenció per com fa la seva feina
5. Sovint queden contents amb la feina que fa
6. Poques vegades ha faltat a la feina sense causa justificada
7. Aconsegueix els diners de la família o ajudes administratives
8. Gasta els diners amb vivenda, alimentació, transport
9. És fumador esporàdic
10. Consumidor diari d'alcohol baix
11. Havia arribat a consumir però ara ja no
12. Bons hàbits de vida quotidiana
13. Amonestació
14. Esporàdicament participa en alguna associació
15. Relació amb qui conviu bona
16. Es porta bé amb alguns amics i malament amb els altres

Integració social regular

1. Costa trobar feina, però és estable
2. A vegades és puntual a la feina
3. A vegades no té bona relació amb el seu cap i els seus companys

4. A vegades m'han cridat l'atenció per com faig la meva feina.
5. Poques vegades queden contents per com fa la seva feina.
6. Sovint ha faltat a la feina sense causa justificada
7. Aconsegueix els diners per les seves despeses dels amics
8. Gasta els diners en tabac, videojocs, DVD's...
9. És fumador habitual
10. Consumidor d'alcohol de c/s elevat
11. Consumeix tòxics molt esporàdicament
12. Hàbits de vida quotidiana deficitaris
13. Relació amb justícia: nou internament/ llibertat vigilada
14. No participa en cap associació prosocial
15. Relació persones amb qui conviu, regular
16. Té relació amb molta gent, però com a coneguts

Integració social desfavorable

1. Li costa trobar feina i li dura poc
2. Mai és puntual a la feina
3. No es porta bé amb el seu cap i els companys
4. Sempre li han cridat l'atenció per com fa la seva feina
5. Mai queden contents amb la feina que fa
6. Sovint ha faltat a la feina sense causa justificada
7. Aconsegueix els diners d'activitats socialment no reconegudes

8. Gasta els diners en tòxics i sales de jocs
9. És un fumador habitual molt alt
10. Consumidor d'alcohol diari alt
11. Alguna vegada consumeix tòxics
12. Mals hàbits de vida quotidiana
13. Pendent de causes de judici o presó
14. No ha participat mai ni participa en cap associació prosocial
15. Relació amb les persones amb qui conviu dolenta
16. No té amics

3.2.5. Dades sociodemogràfiques dels enquestats

Prenem com a descriptors les següents dades sociodemogràfiques dels subjectes, amb la finalitat de relacionar-les amb l'índex d'integració social i cercar-ne possibles relacions d'associació. Val a dir que tots els subjectes enquestats són homes, i per tant la variable sexe es deixa de tenir en consideració.

Taula 6: Origen

Nascut a Catalunya

Nascut a Espanya

Nascut al Marroc

Altres

Taula 7: Nivell d'estudis

Analfabet

Primària incompleta

(Certif. escolar)

Graduat Escolar

Altres

Taula 8: Llengües que entén i parla

Català

Castellà

Taula 9: Llengua materna

Català

Castellà

Àrab o bereber

Taula 10: Residència quan el delicte

Localitat

Província

Taula 11: Família

Monoparental

Família extensa

Família reconstituïda

Família nuclear

Altres

Taula 12: Seguiment formatiu

CIRE

Pla d'Ocupació

Taula 13: Desinternament

Finalització del programa

Trasllat

Altres

Taula 14: Tractament

Salut mental

Drogodependències

Taula 15: Tipus de delicte

Robatori amb violència i intimidació

Robatori amb intimidació

Robatori amb violència

Robatori amb força a les coses

Agressió sexual

Homicidi

Delicte contra la salut pública

Furt

Altres

4. Anàlisi de dades i interpretació dels resultats

4.1. Nivells d'integració i perfils tipus

Per aconseguir un dels principals objectius d'aquesta investigació, hem partit de quatre nivells d'integració social:

- ✓ Índex d'integració social molt acceptable
- ✓ Índex d'integració social acceptable
- ✓ Índex d'integració social regular
- ✓ Índex d'integració social desfavorable

Tot i que en la realitat les conductes i els hàbits personals mai no es presenten d'una forma tan compacta, atenent als nivells d'integració que hem establert, podríem considerar que idealment els perfils purs que representarien cadascun dels nivells d'integració respondrien a la definició que d'ells fem a continuació:

Índex d'integració social molt acceptable

Es tractaria d'individus que generalment troben feina amb facilitat i és estable, tenen bones relacions a nivell laboral. Obtenen els diners per les seves despeses del propi sou, part d'aquests els destinen a sustentar l'economia familiar. Referent a l'àmbit de salut tenen un baix consum de tabac i no són consumidors ni d'alcohol ni de tòxics. Mantenen uns bons hàbits de vida quotidiana i cura del seu estat físic.

En el seu temps de lleure estan actius, participant de manera habitual en alguna associació. No mostren problemes de relació amb el seu grup d'iguals ni en el seu nucli convivencial. En general, aquests subjectes no han tingut cap altre contacte amb la justícia després del seu desinternament.

Índex d'integració social acceptable

Aquest índex respondria a un perfil tipus de joves que es mostra actiu en la recerca laboral, malgrat que després la feina sigui de curta durada. Tenen ben integrats els hàbits laborals respecte els horaris i les relacions. Els recursos econòmics generalment els obtenen de la família o d'ajuts administratius quan no estan treballant. Distribueixen de manera responsable els diners que tenen al seu abast destinant-los majoritàriament a la vivenda i a l'alimentació.

Pel que fa a l'àmbit de la salut son fumadors esporàdics i són consumidors diaris d'alcohol baix. Són joves que havien estat consumidors d'altres tòxics però que en l'actualitat ja no ho són. Tenen cura de la seva higiene i imatge personal així com tenen ben adquirits els hàbits de vida quotidiana. Alguna vegada han participat en alguna associació, en la majoria dels casos de caire esportiu. Després del seu desinternament l'únic contacte que han tingut amb la justícia ha estat l'amonestació. Finalment, no mostren conflictes dins del seu nucli de convivència i són selectius amb les amistats.

Integració social regular

Es pensa en un perfil tipus al qual, en general, els hi costa trobar feina, però quan la tenen és força estable. El seu nivell respecte els hàbits laborals és força baix, les relacions amb els seus companys i el seu cap no sempre són adequades. Els diners els aconsegueixen a través dels amics, fent-ne un ús poc responsable, gastant-los amb productes que no són de primera necessitat com per exemple tabac o videojocs.

Es tracta de joves fumadors habituals de tabac i consumidors d'alcohol el cap de setmana en grau elevat. Esporàdicament són consumidors de tòxics i de manera habitual de haixix. Tenen un nivell baix adquirit d'hàbits de vida quotidiana. Molts d'ells després del seu desinternament tenen mesures de llibertat vigilada i/o nous programes d'internament. En el seu temps de lleure no es dediquen a cap activitat lúdica o esportiva. La convivència en el seu nucli és força regular i no té un grup d'iguals de referència.

Integració social desfavorable

El perfil tipus projectat d'aquests joves és irresponsable pel que fa a la recerca laboral, sense tenir cap tipus de motivació i si aconseguen una feina aquesta és de curta durada. Mantenen relacions negatives tant amb el seu cap com amb els seus companys, amb els conseqüents tocs d'atenció i sense rebre cap tipus de valoració favorable.

Es tracta de subjectes que aconseguen els diners de fonts socialment no reconegudes i amb la finalitat de gastar-los en substàncies tòxiques i sales de jocs. Es tracta de fumadors habituals alts, de consum d'alcohol diari alt i on el consum de tòxics és en ells habitual. Conseqüentment són individus que no mantenen unes pautes de vida quotidiana acceptables i al majoria d'ells tenen causes pendents de judici o presó. Són subjectes conflictius a nivell relacional i no mantenen contactes estrets a nivell familiar. Tampoc tenen un grup d'iguals de referència.

De cara a la classificació en l'escala, s'han establert puntuacions per a cada ítem (els quals, per tant, han estat equitativament contemplats quant a pes específic en el recompte global), de manera que s'assignés 1 punt en cas de donar-se l'opció d'integració molt favorable, 2 punts en cas d'integració favorable; 3, en cas d'integració regular; i 4 per a integració desfavorable. En la classificació final, s'ha pres com a barem l'opció agregada més restrictiva, de manera que només podien ser considerats com a integració molt favorable aquells subjectes que en tots els ítems traïessin l'opció corresponent (és a dir, 16 punts); des de 17 a 32 punts, es considerava integració social favorable; de 33 a 48, integració social regular; i finalment, de 49 a 64 punts, integració social desfavorable.

4.2. Anàlisi de freqüències

4.2.1. Aspectes sociolaborals

taula 16: Situació sociolaboral

	N	%	% vàlid
Trobo treball amb facilitat i estable	14	18,4	19,2
Trobo treball amb facilitat però és inestable	16	21,1	21,9
Em costa trobar treball, però és estable	11	14,5	15,1
Em costa trobar treball i és inestable	32	42,1	43,8
Total	73	96,1	100,0
Nc	3	3,9	
Total	76	100,0	

Com podem observar a les taules, el 43,8% de la població els costa trobar treball i aquest és inestable. Així mateix el 21,9% troben feina amb facilitat però també amb certa inestabilitat. En conseqüència, l'afectació de la inestabilitat en el col·lectiu estudiat s'eleva al 65,7%, més de dos terços del total.

En paral·lel, la dificultat per trobar treball, ja sigui estable o inestable, la declara un 58,9% dels enquestats, mentre que el 41,1%, per contra, diu trobar treball amb facilitat.

En una situació privilegiada, amb facilitat de trobar feina i que aquesta sigui estable, però, només trobem poc més del 19% dels enquestats, és a dir, aproximadament un de cada cinc casos. En canvi, en la pitjor situació de l'escala -dificultats per trobar treball i alhora que aquest, quan es troba, sigui inestable- tindríem a prop del 44%, és a dir, quasi la meitat.

Aquests resultats, per tant, denoten una situació sociolaboral que podem qualificar globalment com a precària. No tant per la cerca de feina, sinó sobretot per la seva inestabilitat, encara que també cal tenir en compte que quasi 3 de cada 5 enquestats declara que li costa trobar feina.

Aquesta dificultat pot ser conseqüència que són joves amb manca d'iniciativa, habilitats socials i desconeixement del propi medi. En canvi, la inestabilitat tindrà segurament més a veure amb qüestions estructurals, tant de la progressiva desregulació del mercat laboral viscuda en aquesta dècada (i que ha donat lloc a la proliferació de contractació eventual), com el fet que les feines que troben aquests joves es corresponguin amb sectors d'activitat amb

elevada rotació laboral, i amb categories poc qualificades, on ja de per si l'eventualitat és més alta.

Taula 17: Itinerari laboral del desinternament

	N	%	% vàlid
Sector serveis: cambrer, hostaleria...	26	34,2	35,6
Construcció	26	34,2	35,6
Publicitat i missatgeria	2	2,6	2,7
Ocupacions tècniques	2	2,6	2,7
Reparacions de la llar	1	1,3	1,4
Mà d'obra industrial no qualificada	5	6,6	6,8
Altres	11	14,5	15,1
Total	73	96,1	100,0
Nc	3	3,9	
Total	76	100,0	

La taula ens confirma precisament el que hem dit en el paràgraf anterior. Poc més d'una tercera part (el 35,6%) dels enquestats s'ocupen en el sector serveis, preferentment ocupant càrrecs de baixa qualificació. El mateix percentatge ho fa, altrament, en la construcció, també en ocupacions poc qualificades. Pel que fa al 29% restant també ocupen llocs de treball sense qualificació, excepció feta d'un 2,7%, que declara tenir ocupacions tècniques.

Una clau de la inestabilitat estructural que trobem en aquest col·lectiu ens la pot donar el caràcter fortament estacional de diversos d'aquests sectors (així, seria el cas de la restauració, l'hostaleria, i en certa manera, també la construcció).

Taula 18: Puntualitat a la feina

	N	%	% vàlid
Sempre	51	67,1	70,8
Sovint	13	17,1	18,1
De vegades	8	10,5	11
Total	72	94,7	100,0
Nc	4	5,3	
Total	76	100,0	

Un elevat percentatge dels nois enquestats manifesta ser sempre puntual a la feina; dada si més no sorprenent si tenim en compte que es tracta de joves que no tenen uns hàbits laborals massa integrats. De fet, prop d'un 71% diu ser puntual sempre, mentre que només un 11% reconeix ser impuntual "de vegades". Òbviament, en les respostes és possible que hi hagi un grau de subjectivitat i un cert grau d'ocultació, que podria explicar uns resultats sorprenentment positius.

Taula 19: Et portes bé amb el teu cap?

	N	%	% vàlid
Sempre	38	50,0	53,5
Sovint	22	28,9	31,0
De vegades	11	14,5	15,5
Total	71	93,4	100,0
Nc	5	6,6	
Total	76	100,0	

Taula 20: Et portes bé amb els teus companys?

	N	%	% vàlid
Sempre	43	56,6	60,6
Sovint	21	27,6	29,6
De vegades	7	9,2	9,9
Total	71	93,4	100,0
Nc	5	6,6	
Total	76	100,0	

De les taules es desprèn que no es tracta d'una població que presenti problemes de conflictivitat a la feina. El 60,6% manifesta tenir sempre una bona relació amb els companys, de la mateixa manera que ho fa en un 53,5% amb el seu cap. Ara bé, els mateixos subjectes reconeixen que en ocasions aquesta bona relació ve donada per la curta durada de la feina.

Tot i que com apuntàvem en un principi es tracta d'una població amb manca d'iniciativa i habilitats socials a l'hora de cercar feina, sí que és cert que un cop la tenen, poden arribar a establir bons nivells de relació tant amb els companys com amb els seus caps. El grau de conflictivitat apreciable ronda el 15-16% quan es tracta de la relació amb els caps, i queda per sota del 10% quan es tracta de la relació amb els companys.

Taula 21: Et criden l'atenció pel teu treball?

	N	%	% vàlid
Mai	31	40,8	44,9
De vegades	34	44,7	49,3
Sovint	3	3,9	4,3
Sempre	1	1,3	1,4
Total	69	90,8	100,0
Nc	7	9,2	
Total	76	100,0	

Taula 22: Queden contents amb el teu treball?

	N	%	% vàlid
Sempre	4	5,3	5,8
Sovint	7	9,2	10,1
De vegades	37	48,7	53,6
Mai	21	27,6	30,4
Total	69	90,8	100,0
Nc	7	9,2	
Total	76	100,0	

Aproximadament el 49% dels entrevistats manifesten que els hi han cridat alguna vegada l'atenció per com fan la feina, xifra que s'eleva al 55% si afegim aquells que sovint o de forma contínua es topen amb aquesta incidència. Però segons diuen els nois enquestats, aquest toc d'atenció no acostuma a ser per fets greus, sinó més aviat per dificultats en el moment d'aprenentatge de les tasques pròpies.

En la mateixa línia també reconeixen haver estat en alguna ocasió felicitats per la feina que han fet. Així ho fa un 70%, havent-hi un 16% remarcable que diu que sovint o sempre li reconeixen la seva satisfacció per la feina feta. Malgrat tot, un 30% expressa no haver-se sentit mai reconegut en el seu àmbit laboral i afegeix que és més freqüent la crítica que la recompensa.

Taula 23: Acostumes a faltar a la feina?

	N	%	% vàlid
Mai	17	22,4	24,6
De vegades	47	61,8	68,1
Sovint	5	6,6	7,2
Total	69	90,8	100,0
Nc	7	9,2	
Total	76	100,0	

L'absentisme laboral habitual no sol passar gaire més del 7%, segons les declaracions dels enquestats. Practiquen un absentisme ocasional el 68%, mentre que prop d'un 25% (una quarta part) no sol absentar-se del lloc de treball. Val a dir que la declaració d'aquestes absències no contempla la causa de les mateixes, que pot ser o no justificada.

Taula 24: Mitjans de cerca de feina

	Respostes	% Casos
Dono veus a coneguts	53	72.6
Cerca de feina mitjançant SCC o ETT	35	47.9
Buscar i llegir anuncis en els diaris	17	23.3
Confiar en l'atzar	14	19.2
Altres mitjans	3	4.1
Total	122	167.1

*Nota: el percentatge total suma més d'un 100% perquè la pregunta era de múltiple resposta.

La majoria dels subjectes enquestats (72,6%) troba feina a partir de contactes amb coneguts, encara que un 47,9% ho fa a través de recursos que ofereix el propi entorn: SCC, ETT...

El fet que el percentatge de subjectes que troben feina a través de coneguts sigui tant alt, indica possibles lectures. En general, es tracta d'una població amb un baix nivell d'habilitats socials, que mostren una actitud de certa passivitat i baixa implicació en l'àmbit laboral, així com un desconeixement del medi. En aquestes circumstàncies, les vies informals acostumen a ser les més recurrents, tot i que aquest mitjà de cerca de feina també és el més generalitzat en la resta de la població.

Taula 25: has faltat algun cop a la feina?

	N	%	% vàlid
Sí	55	72,4	76,4
No	17	22,4	23,6
Total	72	94,7	100,0
Nc	4	5,3	
Total	76	100,0	

Taula 26: Per què vas faltar a la feina?

	N	%	% vàlid
Per raons justificades	33	43,4	60,0
Per raons no justificades	22	28,9	40,0
Total	55	72,4	100,0
Nc	21	27,6	
Total	76	100,0	

Pel que veiem un 76,4% reconeix haver faltat alguna vegada a la feina. Tot i que el percentatge és molt alt, cal destacar que un 60% ho ha fet per raons justificades: malalties o problemes familiars. En realitat, el percentatge d'enquestats que ha faltat algun cop a la feina per raons no justificades es redueix al 28,9%. Considerem aquesta dada com a molt positiva tenint present el perfil social i familiar de la població de la qual estem parlant.

4.2.2. Aspectes socioeconòmics

Taula 27: fonts d'obtenció d'ingressos

	N	%	% vàlid
Sou, pensió, subsidi d'atur...	52	68,4	68,4
Família, ajudes administratives	15	19,7	19,7
Activitats socialment no reconegudes	9	11,8	11,8
Total	76	100,0	100,0

Un 68,4% de la població enquestada obté els seus ingressos del sou o de la pensió i/o subsidi d'atur. Per contra, un 11,8% reconeix que els diners els aconsegueix a través d'activitats socialment no reconegudes.

Cal destacar que prop d'un 20% viu gràcies als ajuts de l'administració (PIRMI) i també familiars. Tal i com alguns d'aquests subjectes han manifestat a l'enquesta, opten per la via administrativa que els dona una estabilitat econòmica sense esforç amb un mínim d'un any.

Taula 28: Destinació de la despesa

	Respostes	% casos
Alimentació, llibres, transports, vivenda...	51	67.1
Videojocs, vídeos, DVD's, tabac...	67	88.2
Alcohol, tòxics, sales de joc...	35	46.1
Total	153	201.3

*Nota: el percentatge total suma més d'un 100% perquè la pregunta era de múltiple resposta.

Un 88,2% dels enquestats fa palès que destina gran part dels seus ingressos en lleure i tabac. Mentre que un 67,1% ho fa en alimentació, transport o vivenda.

Una possible interpretació que hi hagi una majoria de joves que gasta els seus diners en oci i tabac ve donada pel fet que molts d'ells viuen encara amb la família i no sempre veuen com a prioritari col·laborar en l'economia familiar. Ans al contrari, és la família la que corre amb les despeses pròpies de la manutenció dels fills.

En canvi, el que destaca negativament és que el 46,1% dels enquestats declari destinar part de les seves despeses a l'alcohol, les sales de joc, substàncies tòxiques, etc. Això fa que la despesa no edificant, per dir-ho d'alguna manera, se situï en prop de la meitat de la mostra, per bé que caldria esbrinar més a fons el significat real d'aquesta despesa (ja que no és el mateix

destinar despesa a anar-se'n de copes amb els amics i prendre alcohol ocasionalment, que a l'adquisició habitual i continuada de substàncies psicotròpiques, per exemple).

4.2.3. Consum de substàncies addictives

Taula 29: Cada quan fumes tabac?

	N	%	% vàlid
No fumo mai	11	14,5	14,5
Esporàdicament	20	26,3	26,3
Fumador habitual	36	47,4	47,4
Fumador habitual d'alt consum	9	11,8	11,8
Total	76	100,0	100,0

Quant al tabaquisme, cal destacar la clara tendència dominant en aquest grup de joves a consumir tabac de manera habitual. Ho fa gairebé la meitat, un 47,4%, als quals caldria afegir un 11,8% que a més de ser fumador habitual, ho és d'alt consum. Per contra, només un 14'5% diu no ser fumador, i poc més d'un 26% fuma esporàdicament. En total doncs, els que d'una o altra manera són fumadors vindrien a representar el 85,5% del total, un percentatge molt alt. Aquesta no és, però, una dada que ens sorprengui, ja que es tracta, en general, d'una població que ja en període adolescent ha estat consumidora de tabac i altres tòxics, i que ha mantingut aquest patró de consum pel que fa al tabac.

Taula 30: Freqüència del consum d'alcohol

	N	%	% vàlid
No consumidor	36	47,4	47,4
Consumidor diari baix	7	9,2	9,2
Consumidor alt de cap de setmana	32	42,1	42,1
Consumidor diari alt	1	1,3	1,3
Total	76	100,0	100,0

Si bé el percentatge de no consumidors d'alcohol és alt, cal no perdre de vista que també ho és el de consumidor alt de cap de setmana. Aquesta doble circumstància ens fa evident que en molts casos, el lleure va associat al consum d'alcohol. En canvi, els consumidors diaris d'alcohol se situen al voltant del 10%, xifra realment baixa, i només un 1,3% declara ser consumidor diari alt. En contrapartida, però, hi ha nois que expressen obertament no ser consumidors d'alcohol però sí d'altres tòxics que en interacció amb l'alcohol poden tenir efectes molt nocius.

Taula 31: Cada quan consumeixes haixix?

	N	%	% vàlid
Mai	11	14,5	14,5
Algun cop, esporàdicament	15	19,7	19,7
Només els caps de setmana	13	17,1	17,1
Habitualment	37	48,7	48,7
Total	76	100,0	100,0

Un 14,5% manifesten no consumir en l'actualitat haixix. Ho fan, però amb moderació, un 36,8% (corresponent als que ho diuen fer esporàdicament -un 19,7%- i els que ho fan només els caps de setmana -17,1%-). Mentrestant, la pauta dominant és el consum habitual, que arriba a un 48,7%.

En la línia del que assenyalàvem en el consum de tabac es tracta de nois que, en el període de l'adolescència i fins i tot en edats més primerenques mantenen un patró de consum important. El cas de l'haixix no és una excepció. Cal destacar el fet que la percepció actual d'aquests joves respecte al consum d'haixix comporta una baixa percepció del risc del seu consum. Consideren que es tracta d'una pràctica social habitual i tenen molt poca consciència dels seus efectes a llarg termini.

Taula 32: Cada quan consumeixes pastilles?

	N	%	% vàlid
Mai	45	59,2	60,0
Algun cop, esporàdicament	26	34,2	34,7
Només els caps de setmana	4	5,3	5,3
Total	75	98,7	100,0
Nc	1	1,3	
Total	76	100,0	100,0

Taula 33: Cada quan consumeixes cocaïna?

	N	%	% vàlid
Mai	41	53,9	53,9
Algun cop, esporàdicament	27	35,5	35,5
Només els caps de setmana	6	7,9	7,9
Habitualment	2	2,6	2,6
Total	76	100,0	100,0

Taula 34: Cada quan consumeixes al·lucinògens (tripis) ?

	N	%	% vàlid
Mai	65	85.5	87.8
Algun cop, esporàdicament	9	11.8	12.2
Total	74	97.4	100.0
Nc	2	2.6	
Total	76	100,0	

Taula 35: Cada quan consumeixes heroïna?

	N	%	% vàlid
Mai	60	78.9	80.0
Algun cop, esporàdicament	11	14.5	14.7
Només els caps de setmana	1	1.3	1.3
Habitualment	3	3.9	4.0
Total	75	98.7	100.0
Nc	1	1.3	
Total	76	100,0	

Taula 36: Cada quan consumeixes èxtasi?

	N	%	% vàlid
Mai	55	72.4	74.3
Algun cop, esporàdicament	19	25.0	25.7
Total	74	97.4	100.0
Nc	2	2.6	
Total	76	100,0	

Taula 37: Cada quan consumeixes altres drogues?

	N	%	% vàlid
Mai	75	98.7	98.7
Algun cop, esporàdicament	1	1.3	1.3
Total	76	100,0	100.0

És evident que la droga més consumida és l'haixix. Pel que fa a la resta de substàncies tòxiques, no es manté un patró de consum habitual. Si, però, cal destacar que esporàdicament o en algun moment puntual hi ha hagut un consum d'algunes d'aquestes drogues, com és el cas de la cocaïna, l'heroïna o l'èxtasi.

La major presència, en l'entorn d'aquests joves, del que podríem anomenar "consum no habitual", se l'emporten la cocaïna (on el consum no habitual arriba al 43,4% i el consum habitual al 2,6%) i les pastilles (amb un consum no habitual del 40%). L'èxtasi hi va al darrere, amb un consum no habitual del 25,7%. Altres drogues, com els al·lucinògens i l'heroïna, ja queden força despenjades, amb consums que oscil·len entre el 12% dels "tripis" i el 16% de l'heroïna (aquí, però, cal destacar que es detecta un 4% de consumidors habituals d'aquesta droga).

Taula 38: Et vas sentir ben informat pel centre sobre les drogues?

	N	%	% vàlid
Sí	59	77.6	85.5
No	10	13.2	14.5
Total	69	90.8	100.0
Nc	7	9.2	
Total	76	100,0	

La informació que van rebre sobre les drogues la valoren de manera positiva en un 85,5%. Malgrat tot aquesta majoria coincideix en el fet que ja n'eren coneixedors i rebre aquesta informació no va implicar que canviessin els seus patrons de consum.

4.2.4. Hàbits de salut, higiene i convivència a la llar

Taula 39: Malalties que ha tingut o té

	N	%	% vàlid
Cap	50	65.8	65.8
Malalties lleus amb repòs	13	17.1	17.1
Malalties amb ingrés hospitalari	7	9.2	9.2
Malalties contagioses	6	7.9	7.9
Total	76	100,0	100.0

Taula 40: Hàbits de salut i higiene

	Respostes	% Casos
Es dutxa més de 2 cops a la setmana	71	97.3
Menja 3 cops al dia (esmorzar, dinar, sopar)	63	86.3
Utilitza roba adient per treballar	51	69.9
Dorm normalment entre 6 i 8 hores al dia	43	58.9
Es renta les dents cada dia	31	42.5
Total	259	354.8

*Nota: el percentatge total suma més d'un 100% perquè la pregunta era de múltiple resposta.

Es tracta majoritàriament d'una població sana, que no presenta malalties serioses llevat d'un 17,1% dels casos. Així mateix, en general, es tracta de joves que tenen uns mínims adquirits i integrats pel que fa als hàbits d'higiene i cura personal, com es pot desprendre dels resultats de la darrera taula.

Cal fer referència, per altra banda, al fet que un 7,9% dels subjectes manifestin patir malalties contagioses (SIDA i Hepatitis B). Cal dir que aquestes solen ser provocades per dependències greus de tòxics, i en algun cas per la no utilització del preservatiu.

Taula 41: Ajuda a tasques de la llar

	Respostes	% Casos
Ajuda a fer els llits	30	39.4
Ajuda a rentar els plats	20	26.3
Ajuda a fer la compra	17	22.4
Total	67	-

El 39,4% dels enquestats ajuda a fer els llits (en la major part dels casos, això suposa fer-se el propi llit), mentre que un 26,3% ajuda a rentar els plats, i un 22,4% ajuda a fer la compra. Globalment, doncs, el nivell de col·laboració en les tasques de la llar -més tenint en compte que es tractava d'una pregunta de múltiple resposta- no és massa elevat.

Taula 42: A qui recorres quan estàs malalt?

	N	%	% vàlid
Metge de capçalera	61	80.3	83.6
Ambulatori	11	14.5	15.1
Urgències o hospital més proper	1	1.3	1.4
Total	73	96.1	100.0
Nc	3	3.9	
Total	76	100,0	

Una dada que considerem com a molt positiva, donat el perfil de la població amb la que treballem, és la tendència generalitzada de la mostra enquestada a anar al metge de capçalera quan es troba malament, com així ho demostra el 83,6% del total, que és el que declara fer-ho.

Taula 43: La informació del centre et va ajudar a saber el que és la SIDA?

	N	%	% vàlid
Sí	64	84.2	85.3
No	11	14.5	14.7
Total	75	98.7	100.0
Nc	1	1.3	
Total	76	100,0	

Taula 44: La informació del centre et va ajudar a saber el que són les malalties de transmissió sexual?

	N	%	% vàlid
Sí	45	59.2	60.0
No	30	39.5	40.0
Total	75	98.7	100.0
Nc	1	1.3	
Total	76	100,0	

Taula 45: La informació del centre et va ajudar a saber què és l'Hepatitis?

	N	%	% vàlid
Sí	36	47.4	48.0
No	39	51.3	52.0
Total	75	98.7	100.0
Nc	1	1.3	
Total	76	100,0	

En general la informació que els nois van rebre durant el seu internament al centre és valorada positivament, sobretot pel que fa a la informació sobre la SIDA, i en menor mesura, sobre les malalties de transmissió sexual. Malgrat tot, a nivell general manifesten que ja n'eren coneixedors i que els va ajudar a reforçar i aclarir alguns dubtes.

Taula 46: ús del preservatiu

	N	%	% vàlid
Sí per tal d'evitar embarassos	30	39.5	40.5
Sí per tal d'evitar contagis	30	39.5	40.5
No	14	18.4	18.9
Total	74	97.4	100.0
Nc	2	2.6	
Total	76	100,0	

Destaquem que un 18,9% manifesta no utilitzar mai el preservatiu. Per contra, la resta veu necessària la utilització d'aquest mètode anticonceptiu, ja sigui per evitar embarassos o contagis. Cal afegir que alguns dels joves reconeixien aquest ús més per pressió de la parella que no pas per iniciativa pròpia.

4.2.5. Contacte amb la Justícia després del desinternament

Taula 47: Contacte amb la Justícia després del desinternament

	N	%	% vàlid
Cap	12	15.8	15.8
Internament/libertat vigilada	30	39.5	39.5
Causes pendents de judici/presó	34	44.7	44.7
Total	76	100,0	100.0

Gairebé el 85% dels casos enquestats han tingut contacte amb la Justícia després del desinternament. Tot i que aquesta xifra és molt elevada, convé fer la distinció entre aquells joves que han tingut altres internaments o mesures de Llibertat Vigilada (39,5%) d'aquells que tenen causes pendents de judici o presó (44,7%).

Pel que fa al primer grup, la LOPRM explicita que en qualsevol règim d'internament s'imposa la finalització de la mesura amb un seguiment en

llibertat vigilada durant uns terminis establerts. Així podem justificar aquest prop del 40% dels casos que han tingut nou contacte amb la Justícia.

Pel que fa als joves que estan pendents de judici o estan complint mesures d'adult a algun centre penitenciari responen a aquells que tenen una situació laboral del tot inestable o fins i tot inexistent, i que es relacionen amb grups dissociats.

Així mateix, aquest prop del 45% que estan a la presó i que per tant, han reincidit en el delicte, també s'explica en els nois que venien de fora del nucli familiar, que no tenen un lloc de residència estable o que viuen al carrer, el que els origina una situació socioeconòmica insuficient. Molts d'aquests joves no realitzen cap curs o activitat formativa, factor de risc afegit per la comissió de nous fets delictius.

Pel que fa als joves que estan pendents de judici, en molts dels casos es troben implicats en altres causes obertes a Fiscalia i encara no s'ha posat data d'audiència.

4.2.6. Formació no reglada

Taula 48: Has cursat o estàs cursant algun curs?

	N	%	% vàlid
Sí, curs acabat de 9 mesos o més	7	9.2	9.2
Sí, curs acabat de menys de 9 mesos	22	28.9	28.9
Sí, curs no acabat	17	22.4	22.4
No	27	35.5	35.5
Altres	3	3.9	3.9
Total	76	100,0	100.0

La conscienciació per la formació al sortir del centre és molt baixa. Així ho demostra, sobretot, el 35% dels casos enquestats que reconeixen no haver realitzat cap curs. Es tracta, normalment, d'individus amb una trajectòria de fracàs escolar significativa.

Amb tot, prop d'un 30% manifesta haver fet algun tipus de formació, encara que aquesta no supera els tres trimestres. Ressaltem aquesta dada, que creiem rellevant, si es té en compte que molts dels joves enquestats abans d'arribar al centre eren absentistes.

D'altra banda aquest percentatge és proporcional al nombre de joves que han realitzat algun curs pre-ocupacional que en molts casos és gestionat des del SCO o recursos adherits. Curiosament alguns dels subjectes que han realitzat cursos ho han fet quan es trobaven en situació d'empresonament.

4.2.7. Relacions socials i de convivència

Taula 49: Participació en alguna associació en el seu temps lliure

	N	%	% vàlid
Habitualment	7	9.2	9.2
Esporàdicament	7	9.2	9.2
No	61	80.3	80.3
4.00	1	1.3	1.3
Total	76	100,0	100.0

Taula 50: Tipus d'associació a la que pertany

	N	%	% vàlid
Esportiva	14	18.4	100.0
Sistema	62	81.6	
Total	76	100,0	

La gran majoria de joves enquestats no pertanyen a cap associació: un 80,3% no fan cap tipus d'activitat lúdica o esportiva de manera organitzada i regular. Molts d'ells, per manca d'interès, alhora que en bona part també és fruit del mateix desconeixement que tenen del seu entorn més immediat.

Només un sol cas va manifestar interès per ajudar nens que estaven al carrer i va declarar que ell, de manera regular, participava amb els monitors.

Taula 51: Amb qui vius en l'actualitat?

	N	%	% vàlid
Amb la meva família	47	61.8	61.8
Amb la meva parella	11	14.5	14.5
Amb amics	9	11.8	11.8
Sol	6	7.9	7.9
5.00	3	3.9	3.9
Total	76	100,0	100.0

Taula 52: Relació amb les persones que conviuen amb ell

	N	%	% vàlid
Molt bé	5	6.6	7.1
Bé	57	75.0	81.4
Regular	6	7.9	8.6
Malament	2	2.6	2.9
Total	70	92.1	100.0
Sistema	6	7.9	
Total	76	100,0	

Només un 7,9% dels casos enquestats viuen sols. Xifra a tenir en compte i que pensem que és cabdal. La interpretació d'aquesta xifra podria tenir una doble lectura: d'una banda, pot referir-se a aquells joves que han entrat en un procés d'aïllament i marginalitat; en una altra perspectiva, podria referir-se a aquells que han estat capaços d'assumir un autonomia i poder afrontar una vida independent. En el cas del nostre estudi, aquest 7,9% s'englobaria en la segona opció, ja que es tracta de nois que s'han emancipat del seu nucli familiar creant-ne un de propi. És important destacar que la majoria d'aquests nois manifestaven haver tingut un suport familiar en aquest procés.

La intervenció que pot fer la família pot ser clau en el procés educatiu dels joves per afavorir un vincle afectiu positiu que doti d'eines socials i motivacionals als joves per ser més autònoms.

Un procés d'emancipació diferent, però també rellevant, semblen haver dut a terme aquells enquestats que viuen en parella (prop d'un 15%), o els que comparteixen pis amb amics (prop d'un 12%).

Una altra dada important que es desprèn de la taula és que un 61,8% dels joves enquestats viu amb la seva família. Aquí també caldria distingir de quin tipus de família es tracta i quines característiques presenta, per tal de si pot garantir (o no) un nivell de més o menys integració social del jove.

Sigui com sigui el grau de satisfacció que presenten els enquestats respecte a la relació amb les persones amb qui conviuen és majoritàriament bona, ja que més d'un 81% així ho manifesta.

D'altra banda apreciem que els joves que viuen sols o amb la parella acostumen a fer unes valoracions sobre la realitat social més responsables i

són més conscients de les dificultats del dia a dia. Per contra, alguns d'aquests subjectes que viuen amb la família no tenen aquesta visió. Presenten actituds de més immaduresa que manifesten a través de comentaris del tipus "Total, si mi família ya lo arreglará...".

Taula 53: Tens amics?

	N	%	% vàlid
Molts	24	31.6	31.6
Alguns	9	11.8	11.8
Pocs	37	48.7	48.7
Cap	6	7.9	7.9
Total	76	100,0	100.0

Taula 54: Relació amb els amics

	N	%	% vàlid
Bé amb tots	30	39.5	42.9
Bé amb alguns, malament amb altres	32	42.1	45.7
Amb tots només com a coneguts	8	10.5	11.4
Total	70	92.1	100.0
Sistema	6	7.9	
Total	76	100,0	

L'àmbit social en aquest aspecte és prou il·lustratiu, en tant que un 48,7% manifesta tenir pocs amics, i un 7,9% diu no tenir-ne cap. Molts d'ells matisen que el nombre d'amistats és baix a causa de la seva experiència d'haver coincidit i format part de grups dissocials que després s'han convertit en companys de delictes. La conclusió a la que arriben és que al carrer no es fan amics i que les amistats més autèntiques són aquelles que s'originen de petits i que no tenen res a veure amb la vida de carrer.

Taula 55: Tens nòvia?

	N	%	% vàlid
Sí	33	43.4	44.0
No	42	55.3	56.0
Total	75	98.7	100.0
Nc	1	1.3	
Total	76	100,0	

Taula 56: Relació amb la nòvia

	N	%	% vàlid
Molt bé	10	13.2	30.3
Bé	23	30.3	69.7
Total	33	43.4	100.0
Sistema	43	56.6	
Total	76	100,0	

Considerem aquest ítem com a molt valuós, atesa la característica d'estabilitat que la relació amb la parella ens pot oferir. Així, un 43,4% dels enquestats

reconeix tenir parella estable. Aquest fet els proporciona a molts d'ells tenir alguna cosa a fer, tenir ocupat el seu temps lliure i en conseqüència evitar entrar en situacions de risc. Tots ells manifesten que la relació amb la seva parella és bona o molt bona.

Taula 57: Autopercepció distinta des d'entrada al centre fins ara?

	N	%	% vàlid
Respostes que indiquen més maduresa	44	57.9	59.5
Respostes que indiquen més benestar	13	17.1	17.6
Exactament igual	7	9.2	9.5
Pitjor	10	13.2	13.5
Total	74	97.4	100.0
Nc	2	2.6	
Total	76	100,0	

Taula 58: Influeix això la variació de relacions amb família, nòvia o amics?

	N	%	% vàlid
Sí	31	40.8	42.5
No	42	55.3	57.5
Total	73	96.1	100.0
Nc	3	3.9	
Total	76	100,0	

Taula 60: En quin sentit han variat aquestes relacions?

	N	%	% vàlid
Canvi en l'entorn	20	26.3	64.5
Més aïllament	11	14.5	35.5
Total	31	40.8	100.0
Sistema	45	59.2	
Total	76	100,0	

Taula 61: Com valores el teu internament?

	N	%	% vàlid
Molt bé	31	40.8	41.9
Bé	36	47.4	48.6
Regular	2	2.6	2.7
Malament	5	6.6	6.8
Total	74	97.4	100.0
Nc	2	2.6	
Total	76	100,0	

Quasi un 60% dels joves enquestats considera que el fet d'haver passat pel centre li ha estat útil, sobretot a nivell de maduresa personal. Pensa que el que li ha pogut aportar l'internament ha estat beneficiós i positiu per a ell, ja que l'ha ajudat a situar-se, a conèixer la seva situació judicial i a responsabilitzar-se de les seves accions. Malgrat tot és cert que coincideixen en el fet que un cop retornen al seu entorn social i familiar troben dificultats en el control dels seus impulsos, en l'assumpció de les normes socials, és a dir, es troben

“desangelats” sense un referent ferm que els marqui les pautes; fet que esdevé un factor de risc en la reincidència.

Un 13,5% considera que haver passat per Justícia Juvenil no els ha ajudat a trobar-se millor, sinó a empitjorar la seva situació. Si afegim el 9,5% que declara estar igual ara que abans, seria un 23% el total d'enquestats que no es veuen millor després de passar pel centre. Molts dels joves que tenen aquest punt de vista tenen causes pendents de judici o estan complint pena en centres penitenciaris. Segons manifesten, el seu pas pel circuit de justícia els va donar peu a conèixer i relacionar-se amb altres joves conflictius i d'alguna manera a reafirmar-se en el rol delictiu.

Tot i que un 57,5% manifesti que el seu pas per Justícia Juvenil no ha suposat un canvi a les relacions familiars, un 42,5% diu el contrari. Aquests darrers consideren que el pas per Justícia, a llarg termini, els va fer reflexionar i plantejar-se canvis en les seves vides. Inicialment, aquests canvis van passar per desvincular-se dels grups dissociats i l'entorn delinqüencial, amb el consegüent aïllament (35,5%). D'altres van ser més radicals i van optar per un canvi d'entorn (64,5%).

La valoració de l'internament al C.E. Oriol Badia és bona o molt bona, en un 90,5% de les respostes dels enquestats (només un 6,6% valora malament la seva estada al centre). La majoria d'ells coincideixen en què es van sentir molt ben atesos i escoltats. Tot això respon, d'una banda, al tracte individualitzat i personalitzat que el centre ofereix, i de l'altra, a la idoneïtat del recurs i les activitats que aquest contempla.

4.2.8. Perfil sociodemogràfic dels enquestats

Tot seguit, presentem el perfil sociodemogràfic de la mostra enquestada en les següents taules. A grans trets, el que es dibuixa és un perfil de noi jove nascut majoritàriament a Catalunya (només l'11,8% va néixer a l'estranger), amb primària incompleta (només poc més del 18% té el graduat escolar), i castellanoparlant (només un 5,3% és catalanoparlant, tot i que el 40,8% declara entendre el català).

El 52,6% prové de famílies nuclears, per bé que un 25% (xifra molt alta) deriva de família monoparental. També destaca el 13,2% de joves que vivien amb la família extensa (normalment, els avis).

El 23,7% va rebre tractament de salut mental, mentre que un 9,2% ho va fer per addicció a drogues. Cal afegir un 7,9% dels joves que va rebre tractament per ambdues raons.

El perfil tipus del delicte comès és delictes contra la llibertat (50%) i delictes contra el patrimoni (29%). Ja molt despenjats apareixen els delictes contra la llibertat sexual (9%), i de forma molt testimonial altres tipus de delictes.

Taula 62: Lloc de naixement

	N	%	% vàlid
Catalunya	59	77.6	77.6
Resta de l'Estat espanyol	8	10.5	10.5
Marroc	8	10.5	10.5
Altres	1	1.3	1.3
Total	76	100,0	100.0

Taula 63: Nivell d'estudis acabats

	N	%	% vàlid
Analfabet	5	6.6	6.6
Primària incompleta (certificat d'escolaritat)	57	75.0	75.0
Graduat Escolar	14	18.4	18.4
Total	76	100,0	100.0

Taula 64: Entén o parla la llengua catalana?

	N	%	% vàlid
Sí	45	59.2	59.2
No	31	40.8	40.8
Total	76	100,0	100.0

Taula 65: Entén o parla la llengua castellana?

	N	%	% vàlid
Sí	76	100.0	100.0

Taula 66: Llengua materna

	N	%	% vàlid
Català	4	5.3	5.3
Castellà	63	82.9	82.9
Àrab o bereber	9	11.8	11.8
Total	76	100,0	100.0

Taula 67: Residència quan va cometre el delicte

	N	%	% vàlid
En la mateixa localitat	57	75.0	75.0
En la província	19	25.0	25.0
Total	76	100,0	100.0

Taula 68: Tipus de nucli familiar

	N	%	% vàlid
Monoparental	19	25.0	25.0
Extensa	10	13.2	13.2
Reconstituïda	1	1.3	1.3
Nuclear	40	52.6	52.6
Altres	6	7.9	7.9
Total	76	100,0	100.0

Taula 69: Seguiment formatiu

	N	%	% vàlid
CIRE	28	36.8	73.7
Pla d'Ocupació	10	13.2	26.3
Total	38	50.0	100.0
Sistema	38	50.0	
Total	76	100,0	

Taula 70: Causa de desinternament

	N	%	% vàlid
Finalització del programa	59	77.6	77.6
Trasllat	15	19.7	19.7
Altres	2	2.6	2.6
Total	76	100,0	100.0

Taula 71: Tractament

	N	%	% vàlid
Salut mental	18	23.7	58.1
Drogues	7	9.2	22.6
Tots dos	6	7.9	19.4
Total	31	40.8	100.0
Sistema	45	59.2	
Total	76	100,0	

Taula 72: Delicte comès

	N	%	% vàlid
Contra la vida	1	1.3	1.3
Lesions	1	1.3	1.3
Contra la llibertat	38	50.0	50.0
Contra la integritat moral	2	2.6	2.6
Contra la llibertat sexual	7	9.2	9.2
Contra les relacions familiars	1	1.3	1.3
Contra el patrimoni	22	28.9	28.9
Falsedat documental	1	1.3	1.3
Contra l'ordre públic	1	1.3	1.3
Altres	2	2.6	2.6
Total	76	100,0	100.0

4.3. Nivells d'integració i relacions d'associació

Després del còmput global dels ítems segons l'escala d'integració de 4 posicions establerta, la puntuació mínima ha estat de 22 (sobre una puntuació mínima possible de 16), en un sol subjecte. La puntuació màxima ha estat de

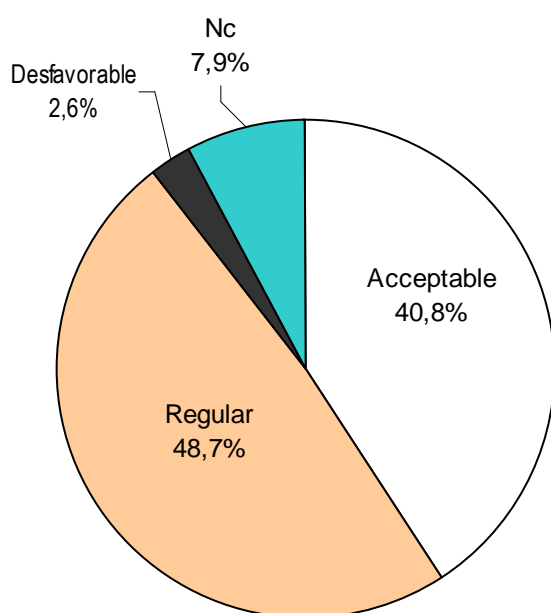
55 (sobre una puntuació màxima possible de 64), també protagonitzada per un únic subjecte.

Segons la classificació dels nivells d'integració, trobaríem el 40,8% dels enquestats en un nivell d'integració acceptable. La tendència dominant, però, seria el nivell d'integració regular (amb un 48,7%). Per la seva banda, no hi hauria ningú en situació de "molt acceptable", i un 2,6% dels enquestats estaria en situació desfavorable. Tanquen la distribució els casos per als quals no s'ha pogut obtenir cap resposta, que representen gairebé el 8% del total.

Taula 73: Nivells d'integració social

	N	%	% vàlid
Acceptable	31	40.8	44.3
Regular	37	48.7	52.9
Desfavorable	2	2.6	2.9
Total	70	92.1	100.0
Sistema	6	7.9	
Total	76	100,0	

Gràfic 1: Nivells d'integració social

Taula 74: Puntuació en integració social

	N	%	% vàlid
22.0	1	1.3	1.4
23.0	1	1.3	1.4
24.0	1	1.3	1.4
25.0	4	5.3	5.7
26.0	2	2.6	2.9
27.0	2	2.6	2.9
28.0	5	6.6	7.1
29.0	3	3.9	4.3
30.0	2	2.6	2.9
31.0	7	9.2	10
32.0	3	3.9	4.3
33.0	3	3.9	4.3
34.0	4	5.3	5.7
35.0	5	6.6	7.1
36.0	5	6.6	7.1
37.0	2	2.6	2.9
38.0	6	7.9	8.6
39.0	4	5.3	5.7
40.0	2	1.3	1.4
41.0	2	2.6	2.9
42.0	2	2.6	2.9
43.0	2	2.6	2.9
46.0	1	1.3	1.4
49.0	1	1.3	1.4
55.0	1	1.3	1.4
Total	70	92.1	100.0
Sistema	6	7.9	
Total	76	100,0	

Com es pot veure en el gràfic de barres, la distribució és força simètrica i la seva morfologia tendeix a una campana de Gauss. El valor modal se situa en els 31 punts, puntuació que abasta al 10% dels enquestats. El punt crític on la distribució disminueix radicalment en efectius se situa, per la banda alta, en els 40 punts. A partir d'aquesta puntuació i fins la màxima obtinguda (55 punts), només trobem el 13% d'enquestats. Al seu torn, per la banda baixa el punt crític on s'inicien els valors extrems de baixa puntuació se situa en els 27 punts. Des d'aquesta posició cap al mínim obtingut (22 punts), trobem únicament el 14,4%. En conseqüència, detectem un segment de valors centrals, on trobem que el 64,7% dels enquestats (gairebé dos terços del total) oscil·la entre els 28 i els 39 punts. Val a dir que deixem al marge, òbviament, el 7,9% d'enquestats que no responen i per als quals no hi ha dades al respecte.

La relació de la classificació obtinguda pel nivell d'estudis acabats formava part d'una primera hipòtesi, segons la qual a més estudis, millor aniria la integració.

De la taula de contingència de més avall es dedueix que tal associació no es pot predicar en el nostre cas, ja que malgrat que sembli que els joves amb primària incompleta treuen uns resultats pitjors que els de graduat escolar, les diferències són mínimes i en alguns casos ambivalents. Tanmateix, l'escàs nombre de graduats escolars i d'analfabets no permet una comparació fiable amb el grup de primària incompleta.

Taula 75: Contingència Nivells d'integració social: Nivell d'estudis acabats

			Nivells d'estudis acabats			Total
			Analfabet	Primària incompleta	Graduat Escolar	
Nivells d'integració social	Acceptable	N	3	22	6	31
		% de Nivell d'estudis acabats	75.0%	41.5%	46.2%	44.3%
	Regular	N	1	30	6	37
		% de Nivell d'estudis acabats	20.0%	56.6%	46.2%	52.9%
	Desfavorable	N		1	1	2
		% de Nivell d'estudis acabats		1.9%	7.7%	2.9%
Total		N	4	53	13	70
		% de Nivell d'estudis acabats	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Taula 76: Contingència Nivell d'integració social: Tipus de nucli familiar

			Tipus de nucli familiar				Total
			Monoparental	Extensa	Nuclear	Altres	
Nivells d'integració social	Acceptable	N	5	2	20	4	31
		% de Tipus de nucli familiar	27.8%	22.2%	55.6%	57.1%	44.3%
	Regular	N	13	7	14	3	37
		% de Tipus de nucli familiar	72.2%	77.8%	38.9%	42.9%	52.9%
	Desfavorable	N		1	2		2
		% de Tipus de nucli familiar			5.6%		5.6%
Total		N	18	9	36	7	70
		% de Tipus de nucli familiar	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Pel que fa a la hipòtesi de considerar que el nivell d'integració social podria estar associat al tipus de família d'origen, tal i com es desprèn de la taula immediatament anterior, es fa evident que hi ha una relació entre el tipus de nucli familiar del jove i el nivell més o menys favorable d'integració. Així doncs, els nois que pertanyen a famílies extenses i monoparentals són aquells que presenten un nivell d'integració més baix. Es tracta de subjectes que han estat sotmesos a unes pautes educatives poc clares i febles, i en conseqüència són joves amb un nivell de conflictivitat superior. Cal tenir en compte que la primera font de socialització és la família, quan l'estructura d'aquesta es veu malmesa els efectes a curt i llarg termini són, generalment, significatius.

En el cas de les famílies monoparentals, és la mare, habitualment, la que encapçala totes les responsabilitats educatives amb els fills. En la majoria dels casos es fa palès les dificultats que suposa afrontar en solitud el pes familiar en general i el control i supervisió dels fills en concret, i més si tenim present que es tracta de nuclis de convivència amb una problemàtica social i econòmica important.

Pel que fa als joves que han conviscut amb la família extensa, majoritàriament amb els avis i en alguns casos amb els oncles, són els que treuen els pitjors resultats comparatius. A l'igual que en les famílies monoparentals, el fet que no hi hagi una estructura familiar sòlida ni ningú que assumeixi amb fermesa la pauta educativa, augmenta les possibilitats de conflictivitat, especialment en el moment de l'adolescència.

Quan es tracta de famílies nuclears el nivell d'integració del jove és superior. El fet que les dues figures referencials comparteixin de forma més o menys equilibrada la tasca educativa i marquin de forma més clara les pautes a seguir, comporta una major coherència en la intervenció amb els joves, de manera que l'augment del control i l'acompanyament en els moments més crítics és més efectiu.

Taula 76: Contingència Nivells d'integració social: Tractament

			Tractament			Total
			Salut mental	Drogues	Tots dos	
Nivells d'integració social	Acceptable	N	8	2	3	13
		% de Tractament	47.1%	28.6%	50.0%	43.3%
	Regular	N	8	5	2	15
		% de Tractament	47.1%	71.4%	33.3%	50.0%
	Desfavorable	N	1		1	2
		% de Tractament	5.9%		16.7%	6.7%
Total		N	17	7	6	30
		% de Tractament	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Tenint en compte el 39,5% de joves que van rebre tractament per salut mental, o per drogues, o per ambdues raons, veiem que el nivell d'integració varia sensiblement en cada subgrup. Així, el grau d'integració dels enquestats que en el seu dia van rebre tractament només de salut mental és força millor que el grau d'integració d'aquells que van rebre tractament per drogues o per ambdues raons. Amb aquests resultats, doncs, sembla confirmar-se que la presència d'addiccions comporta situacions personals força dissocials i de difícil reconducció.

Taula 77: Contingència Nivell d'integració social: Tens nòvia?

			Tens nòvia?		
			Sí	No	Total
Nivells d'integració social	Acceptable	N	19	12	31
		% de Tens nòvia?	59.4%	31.6%	44.3%
	Regular	N	13	24	37
		% de Tens nòvia?	40.6%	63.2%	52.9%
	Desfavorable	N		2	2
		% de Tens nòvia?		5.3%	2.9%
Total		N	32	38	70
		% de Tractament	100.0%	100.0%	100.0%

Hem observat de manera força clara i per molts dels comentaris que els nois han fet durant les enquestes, que en molts casos la parella pot ser un element d'estabilitat, que d'alguna manera eviti que el jove es trobi sotmès a situacions que poden comportar conflictes.

Alguns dels joves verbalitzaven sentir-se més responsables i més motivats de cara al futur pel fet de compartir inquietuts i projectes amb la parella. Un dels motius de la desvinculació, en ocasions, de grups dissocials pot ser afavorida pel fet de tenir parella i en conseqüència de veure's més enfortits i recolzats per optar a vies de socialització més normalitzades.

La hipòtesi, doncs, seria que el fet de tenir parella estable comportaria un millor nivell d'integració. Com es pot veure a la taula, la hipòtesi es confirma, en tant que en els enquestats que tenen parella el nivell d'integració acceptable sobrepassa el 59%, mentre que en els que no tenen parella no arriba ni a la tercera part (31,6%). I mentre que en el subgrup dels que tenen parella no hi ha cap cas d'integració desfavorable, els 2 únics casos d'integració desfavorable de la mostra es troben, precisament, en el subgrup dels que no tenen parella.

Taula 78: Contingència Nivell d'integració social: has cursat o estàs cursant algun curs?

			Tipus de nucli familiar					Total
			Sí, curs acabat de 9 mesos o més	Sí, curs acabat de menys de 9 mesos	Sí, curs no acabat	No	Altres	
Nivells d'integració social	Acceptable	N	5	11	5	9	1	31
		% Has cursat o estàs cursant algun curs?	83.3%	50.0%	29.4%	39.1%	50.0%	44.3%
	Regular	N	1	11	12	12	1	37
		% Has cursat o estàs cursant algun curs?	16.7%	50.0%	70.6%	52.2%	50.0%	52.9%
	Desfavorable	N				2		2
		% Has cursat o estàs cursant algun curs?				8.7%		2.9%
Total	N	6	22	17	23	2	70	
	% Has cursat o estàs cursant algun curs?	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	

Molts dels joves han manifestat no haver estat massa motivats pel tema formatiu. La majoria d'ells presenten un nivell d'estudis reglats baix i amb historials d'absentisme i fracàs escolar importants.

La manca d'interès davant l'opció formativa es fa palesa també en la taula que a continuació analitzarem. Dels joves enquestats 23 no han fet mai cap curs

formatiu. La resta, majoritàriament han començat cursos, no sempre essent capaços d'acabar-los. La manca de constància, motivació i desconeixement són elements que no afavoreixen l'èxit en la continuïtat i la recerca.

La major part dels cursos realitzats pels joves sorgeixen a partir de la necessitat de formació dins les empreses on treballen, segons comenten molts dels subjectes enquestats. Una gran part d'aquests cursos estan dirigits al sector serveis, construcció i reparacions de la llar.

La hipòtesi contemplada era que el fet de fer cursos de formació afectaria positivament a la integració. I, segons la taula, així ha estat. El percentatge més elevat d'integració acceptable (83,3%) el presenten aquells enquestats que han fet i han acabat un curs de 9 mesos o més. En el subgrup dels que han fet i acabat un curs, però de menys de 9 mesos (i per tant, previsiblement més senzill), trobem un nivell d'integració acceptable en el 50%, és a dir, en la meitat justa.

Però en els que no van acabar el curs que en el seu dia van començar, o simplement no en van fer mai, trobem els percentatges més baixos de nivell d'integració acceptable (considerats conjuntament, només el 35% entra en aquest nivell; a més, els 2 casos encabits en el nivell d'integració desfavorable pertanyen al subgrup que ni tan sols va començar cap curs).

4.4. Distribució percentual dels nivells d'integració social, per ítems

Taula 79: Percentatges de cada grau d'integració social per ítems

Ítems	Nivells d'integració social			
	Molt acceptable	Acceptable	Regular	Desfavorable
Situació laboral	19.2	21.9	15.1	43.8
Puntualitat	70.8	18.1	11.1	0
Relació amb caps	53.5	31	15.5	0
Relació amb companys	60.6	29.6	9.9	0
Cridar-li l'atenció a la feina	44.9	49.3	4.3	1.4
Felicitar-lo a la feina	5.8	10.1	53.6	90.4
Absentisme	24.6	68.1	7.2	0
Obtenció d'ingressos	68.4	19.7	0	11.8
Destinació de la despesa	7.9	46.1	3.9	42.1
Consum de tabac	14.5	26.3	47.4	11.8
Consum d'alcohol	47.4	9.2	42.1	1.3
Hàbits de vida	48.7	32.9	11.8	6.6
Contacte amb la justícia	15.8	0	39.5	44.7
Estar associat	9.2	9.2	80.3	1.3
Relació amb qui conviu	7.1	81.4	8.6	2.9
Relació amb amics	42.9	45.7	11.4	0

En la taula anterior, i en els gràfics que a continuació presentem, hi ha la distribució del percentatge d'enquestats que, en funció de l'ítem que es tractés, se situaven més amunt o més avall en l'escala d'integració.

Així, dels ítems considerats es pot deduir que els que semblen més accessibles pel col·lectiu estudiat són els que tenen a veure amb conductes i hàbits disciplinaris en l'entorn laboral (com la puntualitat o el no absentar-se de la feina si no és justificadament), les relacions socials (amb caps i companys a la feina, amb els qui conviu i amb amics), els hàbits de salut i higiene personals i els mitjans d'obtenció d'ingressos.

En canvi, les situacions més inaccessibles es donen en la situació laboral objectiva, el contacte amb la Justícia, el reconeixement per tercers de la tasca desenvolupada a la feina, l'associacionisme, i en certa manera, el consum de tabac, alcohol i la despesa en aquesta mena de productes.

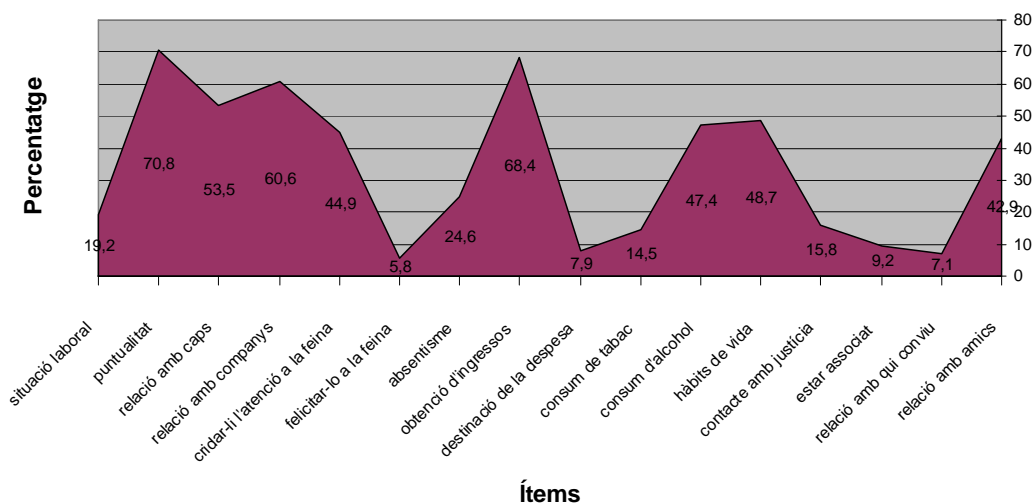
Els gràfics següents mostren la distribució percentual dels enquestats per a cadascun dels nivells d'integració, en una escala de més a menys (a saber: "molt acceptable", "acceptable", "regular" i "desfavorable"). Els pics del gràfic ens assenyalen aquells ítems en què hi ha una concentració alta d'enquestats en el grau de l'escala que pertoqui.

D'aquesta manera, com podem veure en el primer gràfic, que correspon al nivell d'integració social molt acceptable, els ítems on una gran majoria dels enquestats assoleixen aquest grau en l'escala són sobretot el de la puntualitat a la feina (amb més d'un 70%), i el de la respectabilitat del mitjà d'obtenció d'ingressos (més d'un 68% demostra aquí un grau molt acceptable). També és remarcable el 60,6% de casos molt acceptables obtingut en l'ítem que fa referència a la relació amb els companys, i el 53,5% que s'obté en la relació amb els caps.

Amb majories, però més relatives, podríem esmentar també els ítems de cridar-li l'atenció a la feina (on quasi el 45% diu que mai no li criden l'atenció), el dels hàbits de salut i higiene (amb un 48,7% d'enquestats que té hàbits molt acceptables), i el de la relació amb els amics (amb quasi un 43% que les reconeix com a sempre bones).

El cas del consum d'alcohol és particular, perquè tot i que en un 47,4% s'obté un grau de molt acceptable (equivalent a no consumir alcohol mai o pràcticament mai), veurem més endavant com aquesta xifra rivalitza amb un 42% que declara ser consumidor alt d'alcohol en caps de setmana (grau d'integració regular). És per això que en el cas de l'alcohol el que hom detecta és una realitat bipolar, en certa manera.

Gràfic 3: Distribució percentual de la integració social molt acceptable, per ítems

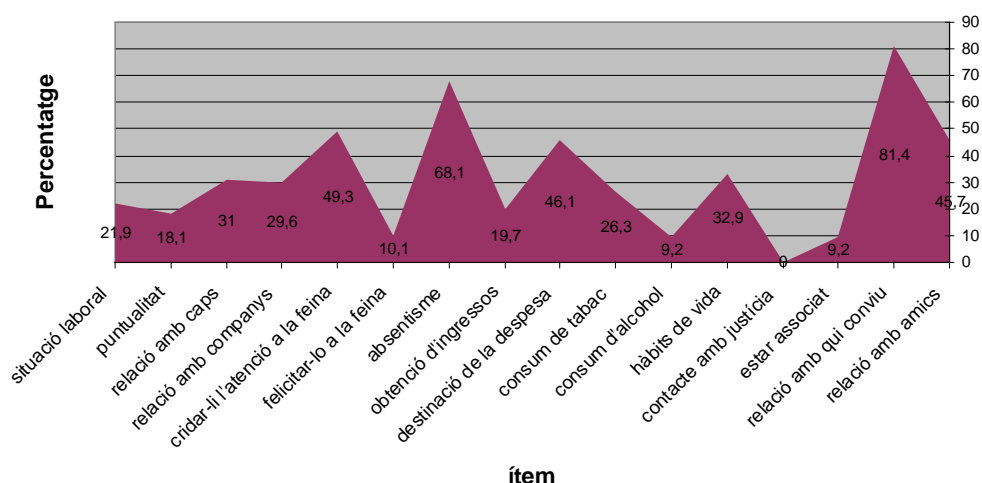

Nota metodològica: el gràfic indica el percentatge de subjectes que obtenen una integració social "molt acceptable" en cadascun dels ítems considerats. Ítems amb percentatges elevats signifiquen una fàcil integració en els mateixos. Cal llegir-lo complementàriament amb el gràfic següent.

Pel que fa al nivell d'integració social acceptable (veure gràfic de més avall), trobem que es dona particularment en els ítems de relació amb les persones amb qui conviu -siguin família, parella o amics-, on el 81,4% dels subjectes enquestats declara tenir-hi bones relacions. També l'absentisme es presta a obtenir el grau d'acceptable, ja que un 68,1% declara que les faltes a la feina són molt esporàdiques, i normalment justificades. En menor mesura, trobem aquells als que en poquíssimes ocasions els criden l'atenció a la feina (49%).

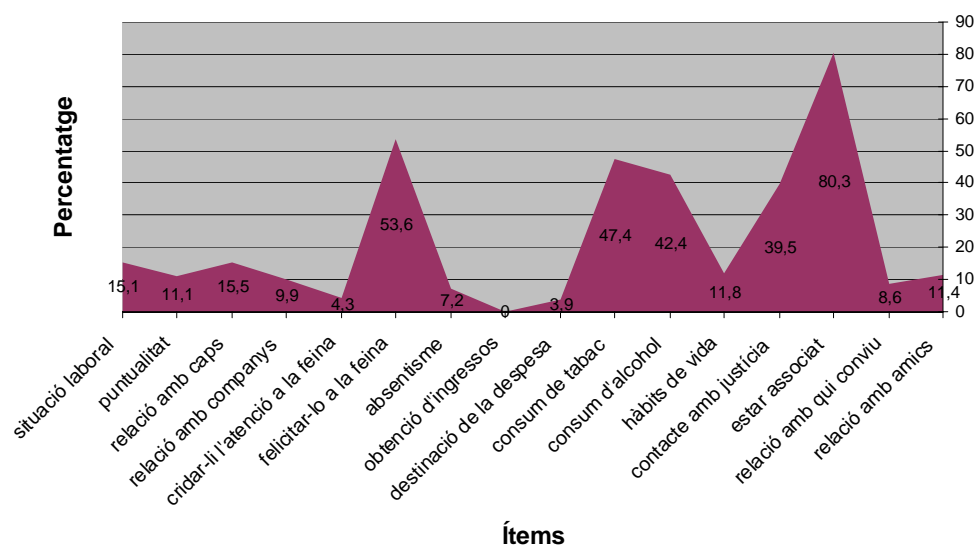
En el cas dels que destinen la seva despesa a la compra d'articles o a la realització d'activitats acceptables (46,1%), ens trobem en una situació bipolar, com ens passa amb el consum d'alcohol. La mostra enquestada està dividida entre els qui fan un consum bàsicament acceptable, i els que en canvi destinen les seves despeses a alcohol, substàncies tòxiques, sales de joc, etc., que representen un 42%.

Gràfic 4: Distribució percentual de la integració social acceptable, per ítems

Nota metodològica: el gràfic indica el percentatge de subjectes que obtenen una integració social "acceptable" en cadascun dels ítems considerats. Els ítems amb percentatges elevats indiquen qüestions on la integració resulta relativament fàcil. Cal llegir-lo complementàriament amb el gràfic anterior.

Gràfic 5: Distribució percentual de la integració social regular, per ítems

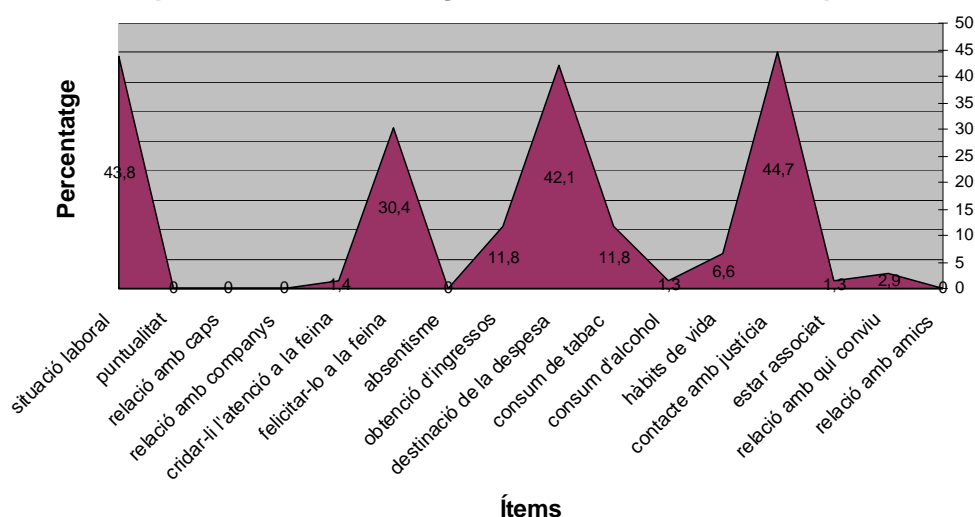
Nota metodològica: el gràfic indica el percentatge de subjectes que obtenen una integració social "regular" en cadascun dels ítems considerats. Ítems amb percentatges elevats indiquen una integració relativament difícil en els mateixos. Cal complementar-ne la lectura amb el següent gràfic.

En el gràfic de més amunt, propi del nivell d'integració social regular, veiem que els ítems que no acaben de funcionar, o que es manifesten més inaccessibles pels enquestats són el fet d'estar associat (on malgrat que més d'un 80% declari no estar associat, cal tenir en compte que no és una qüestió

particularment alarmant, ja que tampoc no hi ha una tradició d'associacionisme massa extensiva en la nostra societat), el reconeixement de la feina feta (que tampoc és alarmant, perquè en el desenvolupament de tasques poc qualificades, difícilment s'expressa la satisfacció per la tasca realitzada), i el consum de tabac i d'alcohol.

En aquests dos darrers casos, la situació ja és més delicada. Sens dubte, el fet que el 47,4% fumi és una mala notícia, com ho és també que el 42,1% es declari consumidor alt d'alcohol de cap de setmana. Tot i que, com s'exposa al llarg de l'estudi, aquest col·lectiu originàriament ja manifestava un consum moderadament elevat en tabac, i en alcohol la seva joventut els converteix en un col·lectiu propens a l'alcoholisme de cap de setmana que es desenvolupa a partir dels formats habituals dels espais de lleure com discoteques i similars.

Gràfic 6: Distribució percentual de la integració social desfavorable, per ítems

Nota metodològica: el gràfic indica el percentatge de subjectes que obtenen una integració social "desfavorable" en cadascun dels ítems considerats. Ítems amb percentatges elevats visualitzen una difícil integració en els mateixos. Cal complementar-ne la lectura amb el gràfic anterior

Finalment, el nivell d'integració social desfavorable ve presidit clarament per tres ítems, amb un quart relatiu. En primer lloc, el contacte amb la Justícia, un 44,7%, ha estat per causes pendents. Encara que aquesta circumstància s'hauria de relativitzar en funció de la situació actual, i de la data i origen d'aquestes causes pendents.

Un segon ítem que denota dificultats d'integració social és el de la situació laboral objectiva. En un 43,8% dels casos, com ja hem vist, es troba feina amb dificultat, i quan es troba, aquesta és inestable. Com ja s'ha dit, té potser més a veure amb factors estructurals i de posició de mercat dels enquestats, que no segurament amb les actituds o conductes puntuals a l'hora de cercar feina. En qualsevol cas, però, és preocupant perquè mostra la feblesa d'aquest col·lectiu quan s'enfronta a un àmbit d'integració social cabdal, com és l'ocupació.

El tercer ítem preocupant ja s'ha esmentat en línies anteriors, i respon a la destinació de la despesa personal, on el 42,1% dels enquestats declara destinar part dels seus ingressos a la compra d'alcohol, de drogues (ja es pot veure que la presència global de drogues com el haixix, la cocaïna o les pastilles és remarcable), etc.

Finalment, hi hauria un quart ítem a considerar, el del 30% d'enquestats que declaren que mai no reconeixen el seu treball ni el feliciten pel mateix. Un cop més, hem d'insistir en què aquesta situació és típica d'ocupacions on les tasques que hom fa són tasques poc qualificades. És per això que tampoc no seria un ítem excessivament alarmant, a no ser que es combinés amb l'ítem de cridar-li l'atenció a la feina, el qual hem vist que no presenta distribucions massa negatives, precisament.

5. Conclusions

Treballar dia a dia amb menors que estan complint una mesura judicial d'internament fa que quan aquesta s'acaba, sigui inevitable que els professionals que hi hem estat en contacte i que hem compartit amb ell tant els bons com els mals moments, ens preguntem: “ i ara, què?”

De manera que en part fruit d'aquesta reflexió però sobretot per l'interès en conèixer els resultats de la nostra tasca diària, i el fet de donar continuïtat a l'estudi que ja es va presentar l'any 1994 per antics companys, va motivar que ens plantegéssim i realitzéssim el que ara teniu entre mans.

Pensem que després d'elaborar l'estudi, els resultats obtinguts poden donar-nos –si més no- una aproximació força definida de la realitat d'aquells nois que en el període comprès entre els anys 1992 i 2004 van complir un programa d'internament al nostre centre.

Partint dels objectius plantejats a l'inici d'aquest estudi es constata que:

Es tracta de subjectes que tenen dificultats a l'hora de trobar feina i a la vegada els costa molt més mantenir-la. Així doncs, amb aquests resultats podem veure que la situació sociolaboral és força precària ja que es tracta d'un perfil amb manca d'iniciativa, habilitats socials i desconeixement del propi medi. Així es posa de manifest en els mitjans utilitzats a l'hora de fer recerca laboral: un gran nombre de nois troba feina a través de vies informals (donar veus a coneguts i/o confiar en l'atzar).

S'ocupen en el sector serveis amb càrrecs de baixa qualificació i amb un percentatge similar ho fan en el sector de la construcció també amb càrrecs poc qualificats.

D'altra banda, es tracta de subjectes que no presenten problemes de conflictivitat a la feina i que poden arribar a establir bons nivells de relació tant amb els seus companys com amb el seu cap.

Més de la meitat de la població enquestada obté els seus ingressos del seu sou, pensió o subsidi d'atur. Per contra, una petita mostra manifesta aconseguir

els diners mitjançant activitats socialment no reconegudes. En la majoria dels nois, la despesa en oci i sobretot tabac és força elevada i superior a la contribució que en fan a l'economia familiar.

Cal destacar la clara tendència dominant d'aquest grup de joves respecte al consum habitual de tabac. Gens sorprenent ja que es tracta d'una població que, ja en edat adolescent, ha estat consumidora de tabac i altres tòxics.

No ens trobem amb joves que consumeixen diàriament alcohol però sí que detectem un elevat nombre de consumidors en cap de setmana, fet que evidencia l'associació entre lleure i consum d'alcohol.

Seguint la línia assenyalada amb el tabac, l'haixix no n'és una excepció. Hi ha un elevat percentatge de joves que el fumen de manera habitual i també es fa palès en molts d'ells la baixa percepció que tenen del risc del seu consum. És més, en ocasions manifesten que es tracta d'una pràctica social habitual entre el seu grup d'iguals.

Pel que fa a la resta de substàncies tòxiques, no es manté un patró de consum habitual. Malgrat tot, cal però tenir present que el consum (no habitual) es centra –per aquest ordre- en la cocaïna i les pastilles.

La majoria de la població enquestada no presenta malalties serioses i tenen uns mínims adquirits pel que fa als hàbits d'higiene i cura personals.

Per contra cal referenciar que hi ha un baix nombre de subjectes que pateix malalties contagioses (SIDA i Hepatitis B) provocades, principalment, per la dependència greu de substàncies tòxiques.

Pràcticament la totalitat dels nois manifesta anar al metge de capçalera quan es troba malament.

Gairebé la majoria dels subjectes han tingut contacte amb la justícia després del desinternament. Malgrat tot, convé fer la distinció entre aquells joves que han tingut altres internaments o llibertat vigilada, d'aquells joves que tenen causes pendents de judici o estan a presó.

No es tracta d'una població que mostri interès per l'àmbit formatiu. Els subjectes que manifesten haver fet algun curs ha estat gestionat, generalment des del SCO o recursos adherits.

Pel que fa a les relacions socials i familiars, es destaca que més de la meitat dels enquestats conviuen amb la seva família, fent-ne una valoració positiva. Sense entrar en detall en quan el tipus de nucli de convivència, és important remarcar el paper de suport que les famílies fan cap a aquests menors.

Tot i que sembli un percentatge baix, un 7,9% dels joves viuen de manera independent, havent estat capaços de crear el seu propi àmbit familiar, la qual cosa considerem important donat el perfil de nois dels que estem parlant.

Respecte a les relacions amb els amics, la majoria dels nois manifesten tenir poques amistats. Coincideixen que la vida de carrer i la trajectòria amb grups dissociats no és el millor escenari per establir un grup d'iguals de confiança i amb autèntics lligams.

Els joves enquestats manifesten trobar una major estabilitat quan tenen parella i sentir-se recolzats per poder fer plantejaments de futur.

El fet d'haver passat pel C.E. Oriol Badia, és en general i de forma majoritària força ben valorat pels joves. L'aportació que l'internament en el seu moment els hi va donar, va ser beneficiosa i positiva. Destaquen l'atenció individual que rebien en tot moment i l'orientació i assessorament que se'ls va donar. Algun d'ells remarca la tasca que es va fer amb el seu entorn familiar i que els va portar a poder fer un apropament més efectiu i afavorir en última instància la comunicació en el seu nucli.

El resultat final pensem que és fidel a la realitat social en la que treballem:

- un 40.8% dels subjectes té un nivell d'integració social acceptable
- un 48.7% dels subjectes té un nivell d'integració social regular
- un 2.6% el seu nivell d'integració social és desfavorable
- un 7.9% no sap o no contesta

El treball de recerca no ha estat fàcil. Ha estat una tasca dura de realitzar però els resultats ens encoratgen a continuar amb la feina que estem duent a terme a nivell educatiu.

Considerem que un 40,8% amb un grau d'integració social acceptable és una dada positiva, donada la població amb la que treballem. Es tracta doncs de subjectes que malgrat la trajectòria que en un passat van dur, han pogut tirar endavant i assolir un nivell de vida normalitzat.

Que un 48,7% dels subjectes tingui un nivell d'integració regular, no és una dada que interpretem com a negativa, ja que molts d'aquests joves es troben en un procés d'assoliment d'objectius personals que per qüestions d'immaduresa o poques habilitats socials encara no han aconseguit i que necessiten temps per fer-ho. D'altres encara estan en contacte amb Justícia i es troben en execució de mesures i/o penes de presó; per tant el procés és més lent però algun d'ells podrà realitzar un projecte de futur sòlid.

Evidentment hi ha un percentatge, sortosament baix, que mai podrà fer una integració mínimament acceptable, ja que es troben immersos de ple en la roda delictiva sense manifestar tampoc interès per sortir-ne.

Els resultats de l'anterior estudi realitzat al 1994 mostren:

- Un 22% dels subjectes presenten un índex d'integració social molt acceptable.
- Un 45% dels subjectes presenten un índex d'integració social acceptable.
- Un 14% presenten un índex d'integració social regular.
- Un 20% presenten un índex d'integració social desfavorable.

En el nostre estudi els resultats han variat i trobem que el percentatge de subjectes amb nivell d'integració acceptable és lleugerament inferior al que van obtenir amb anterioritat els nostres companys. Mentre que en l'estudi anterior sortia que un 22% dels subjectes presentaven una integració social molt

acceptable, en el nostre cas no trobem cap jove amb aquest índex integració. Considerem que hi ha variables importants que incideixen i justifiquen aquestes diferències:

D'una banda cal esmentar el continu increment de població immigrant que ha viscut l'àmbit de Justícia Juvenil en els darrers temps. Es tracta de subjectes, generalment, sense referents familiars en el nostre país, amb dificultats d'adaptació, de comprensió, no només a nivell de llenguatge sinó també a nivell cultural, amb situació d'irregularitat i en definitiva en situació d'alt risc social. Evidentment els processos d'integració social d'aquests nois són força més lents. Malgrat tot no vol dir que no ho aconseguixin però el que està clar és que no són fàcils.

Una altra variable que incideix en els resultats és l'entrada en vigor de la Llei 5/2000 de 12 de gener reguladora de la responsabilitat penal dels menors. Arran de l'execució d'aquesta llei la mitjana d'edat dels nois amb els que intervenim es veu incrementada significativament. Conseqüentment ens trobem amb perfils de nois amb una trajectòria delictiva més consolidada, amb valors transgressors més interioritzats i per tant més difícils de modificar.

Coincidim amb l'anterior estudi en el fet que el model d'intervenció del C.E. Oriol Badia segueix vigent, en tant que prioritza els següents elements:

- Grup reduït de menors que propiciï un bon ambient de convivència.
- Seleccionar acuradament el perfil de nois susceptibles de ser atesos des del Centre, per tal de poder ser al més efectius possibles en la intervenció.
- Un equip multidisciplinari que treballi conjuntament i globalment l'educació del menor de manera personalitzada.
- Treballar la implicació de les famílies i potenciar el treball en l'entorn familiar.

Tot i que pensem que aquest model continua sent actual, també considerem que les característiques dels nois recollides en el nostre PEC (Projecte Educatiu de Centre), ho són.

Després de fer un acurat anàlisi dels resultats, pensem que és necessari des del nostre àmbit d'intervenció com a centre, d'una banda, donar molt més pes als programes referents al treball de les competències psicosocials per tal de dotar als nois d'eines vàlides per afrontar-se a la realitat social amb la que després es trobaran.

D'altra banda, cal incidir en els programes d'inserció formatiu-laboral per tal de capacitar de més autonomia a aquests subjectes, possibilitant així una futura integració social més efectiva.

Finalment, considerem del tot imprescindible, abordar el tractament en drogodependències, mitjançant programes efectius de prevenció i tractament.

6. Annex

L'ENTREVISTA

1. ¿En relación al trabajo?

1. Encuentro trabajo con facilidad (en -1 mes) y estable (duración + 6 meses)
2. Encuentro trabajo con facilidad (en -1 mes) pero cambio muchas veces (duración – 6 meses)
3. Me cuesta encontrar trabajo (+ de 1 mes) pero es estable (duración + de 6 meses)
4. Me cuesta encontrar trabajo (+ de 1 mes) y me dura poco (- de 6 meses)

2. ¿Qué trabajos has tenido desde que te desinternaste?

En tu trabajo...

Taula 1: En el trabajo

	Nunca	Siempre	A menudo	A veces
1. Eres puntual				
2. Te llevas bien con el jefe				
3. Te llevas bien con los compañeros				
4. Te han llamado la atención por cómo haces tu trabajo				
5. Te han felicitado alguna vez por el trabajo que has hecho				
6. Has faltado algún día al trabajo				

4. ¿Qué hiciste o qué haces para encontrar un trabajo?

1. Voy al INEM, al SCO, a la OTG, ETT o insertoras ocupacionales
2. Busco y leo anuncios en los periódicos
3. El azar
4. A través de conocidos
5. 5. ....

5. ¿Has faltado alguna vez en el trabajo? ¿Por qué?
6. ¿Cómo obtienes básicamente el dinero para tus gastos?
  1. De mi sueldo, pensión por problemas de salud, paro..
  2. De mi familia, ayudas administrativas
  3. De los amigos
  4. Depende
  5. De actividades socialmente no reconocidas
7. ¿En qué gastas el dinero a la semana?
  1. En alimentación
  2. En transporte
  3. Libros, revistas, periódicos
  4. Bar, pub, discoteca
  5. Cine, teatro, conciertos
  6. Tabaco
  7. Vídeos, DVD, CD
  8. Videojuegos
  9. Ropa
  10. Salas de juegos
  11. Alcohol
  12. Tóxicos

8. ¿Cada cuándo fumas tabaco?

1. No fumo
2. Soy un fumador habitual (1 paquete al día)
3. Soy un fumador habitual alto (+1 paquete diario)
4. Soy un fumador habitual muy alto (+2 paquetes al día)
5. 5. ....

9. Frecuencia de consumo de alcohol

1. No consumidor
2. Consumidor diario bajo
3. Consumidor de fin de semana
4. Consumidor diario alto
5. 5. ....

10. ¿Qué enfermedades has tenido o tienes?

1. Ninguna
2. Enfermedades leves con reposo
3. Enfermedades con ingreso hospitalario
4. Enfermedades contagiosas (SIDA, Hepatitis C...)

11. Tienes por costumbre:

1. Comer 3 veces al día (desayuno, comida y cena)
2. Ducharte más de dos veces a la semana
3. Lavarte los dientes cada día

4. Utilizar ropa adecuada para trabajar
5. Dormir normalmente entre 6 y 8 horas al día
6. ¿Colaboras en las faenas de casa?
  - o Hacerte la cama
  - o Lavar los platos
  - o Hacer la compra

12. ¿Qué haces cuando estás enfermo y a quién recurres?
  1. Visito al médico de cabecera
  2. Voy al ambulatorio
  3. Voy a urgencias, al hospital más cercano
  4. No sé dónde ir
  5. ....

13. La información que te dieron en el centro te ha ayudado a saber lo que es:
  1. SIDA
  2. Enfermedades de transmisión sexual
  3. Hepatitis
  4. ....

14. ¿Utilizas el preservativo? ¿Por qué?
  1. Siempre
  2. Sólo cuando no conozco la pareja
  3. Con mi pareja estable nunca

15. ¿Has tenido algún contacto con la justicia después de Oriol Badia?

1. Ninguno
2. Amonestación
3. Internamiento
4. Causas pendientes de juicio
5. Libertad Vigilada
6. Cárcel

16. ¿Has cursado o estás cursando algún curso?

1. Sí, curso acabado de 9 meses
2. Sí, curso acabado de menos de 9 meses
3. Sí, un curso no acabado
4. No
5. Otras
6. ¿Cuánto hace?

17. ¿Durante tu tiempo libre participas o has participado en alguna asociación, en algún club deportivo, casal o entidad?

1. Habitualmente
2. Esporádicamente
3. No

18. ¿En qué asociación, club deportivo, casal o entidad estás?

1. Cultural
2. Deportiva

3. Religiosa

4. Lúdica

5. Política

6. Social

19. Desde que te desinternaste, ¿con quién has vivido? ¿Por qué?

20. ¿Con quién vives en la actualidad? ¿Qué tal la relación?

1. Familia

2. Pareja

3. Amigos

4. Solo

5. 5. ...

21. ¿Tienes amigos? ¿Cómo te llevas con ellos?

22. ¿Tienes novia? ¿Cómo te llevas con ella?

23. ¿Te ves diferente de cuando entraste al centro en cómo eres ahora?

24. ¿Influyó esto en variar las relaciones con la familia, amigos, novia? ¿En qué sentido?

25. ¿Cómo valoras tu internamiento?

26. Te sentiste bien informado respecto a la información recibida en el centro sobre las consecuencias del consumo de drogas?

27. Consumo de tóxicos

Taula 2: Consumo de tóxicos

	Nunca	Habitual	Solo fin de semana	Alguna vez
1.- No consumo				
2.- Haixix				
3.- Pastillas				
4.- Cocaína				
5.- Alucinógenos (tripis)				
6.- Heroína				
7.- Éxtasis				
8.-				

7.- BIBLIOGRAFIA

Pérez, À., Escofet, J. (1994) *Anàlisi de la integració social dels menors desinternats del centre educatiu Oriol Badia*. Barcelona. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Capdevila, M., Ferrer, M., Luque, M.E. (2006) *La reincidència en el delictes en la justícia de menors*. Barcelona. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Panchón, C. (1998). *Manual de Pedagogía de la inadaptación social*. Barcelona. Dulac.

Guasch, M., Ponce, C. (2002) . “¿Qué significa intervenir educativamente en desadaptación social?”. *Cuadernos de Educación*. Barcelona.